ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

Година XXII — Број 442
Субота, 18 јун 1960 год.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

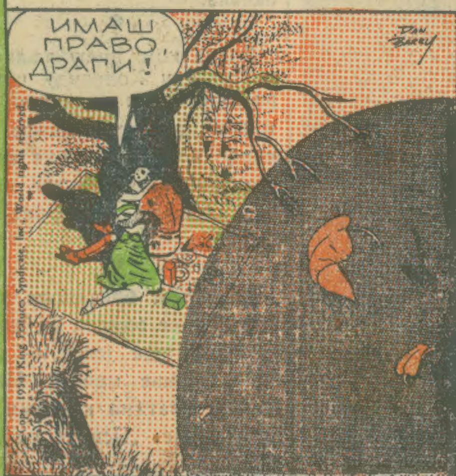
ФЛАШ ГОРДОН

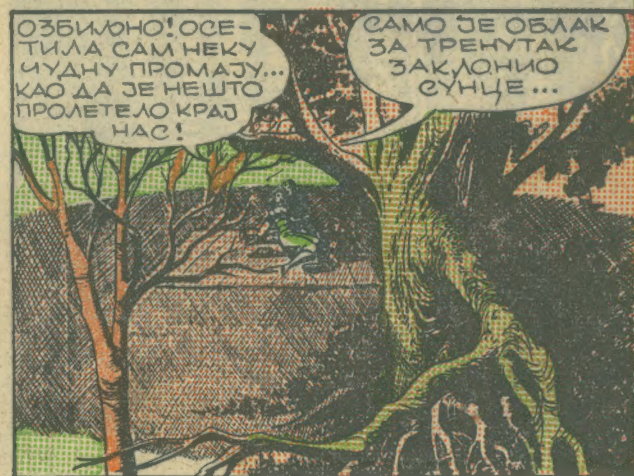
Пошто је ослободио град од мреже смрти, Флаш се из 26-ог века опет вратио у садашњицу...

ПА, ОПРОСТИЋУ ТИ ОНУ ДЕВОЈКУ ИЗ 26-ОГ ВЕКА! ОНА ЈЕ ОЧИГЛЕДНО МОЈ ПОТОМАК!
АЛ' ИПАК НИЈЕ ТАКО ЛЕПА КАО ТИ, ЗЛАТО...

НАЈЗАД СМО САМИ! ШТА ЖЕЛИШ, ФЛАШЕ? ШУНКУ, ТЕЛЕЋЕ ПЕЧЕЊЕ ИЛИ...
НЕ БУДИ ТАКО ПРОЗАИЧНА, ДЕЈЛ!

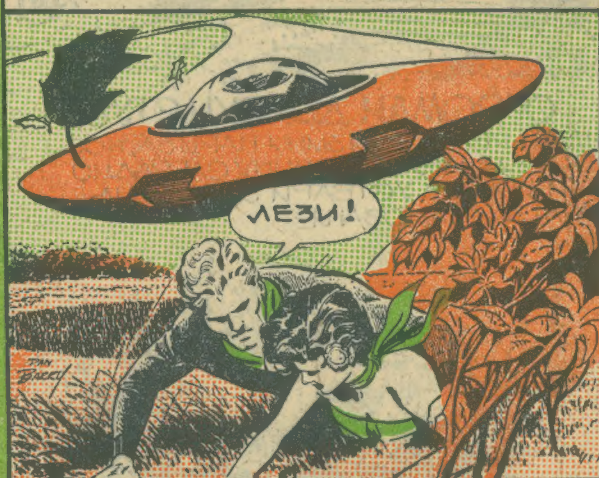

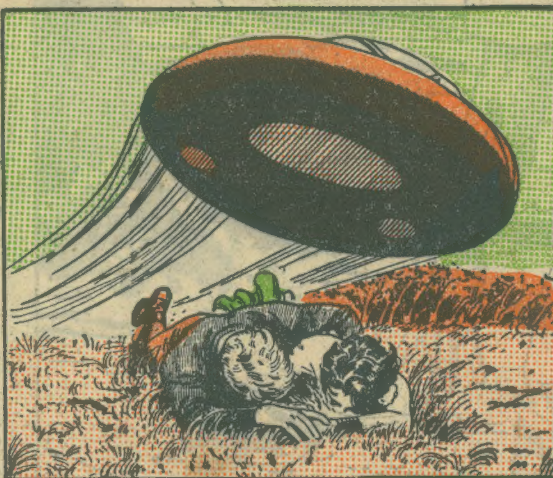

У ОВОМ БРОЈУ:

- САМОЗВАНИ ГЕНЕРАЛ
- ПОТЕРА ЗА ЗЛАТОМ — МЕДИЦИНА — НАУКА И ТЕХНИКА — ЗАНИМЉИВОСТИ

СТРИПОВИ:

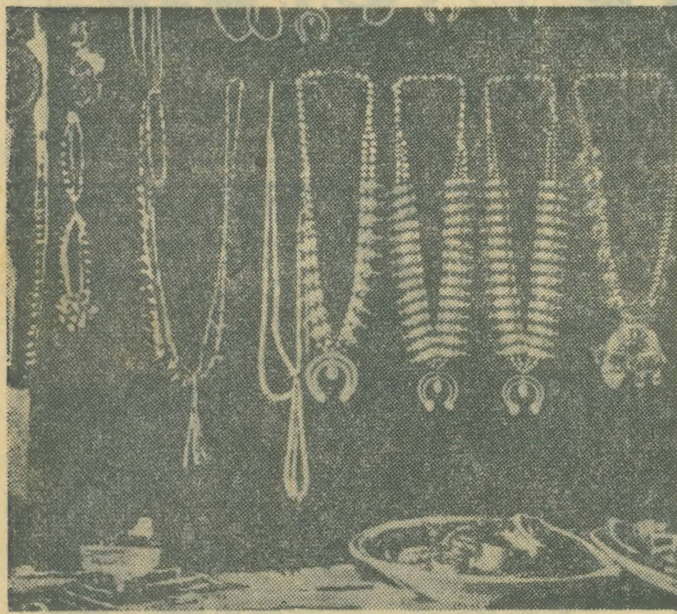
Пут у средиште земље, Паја, Мики, Бим и Бум, Флаш Гордон, Попај, Тоби Тајлер

Т.1/60

ПОСЛЕДЊИ МОХИКАНЦИ

Као у време Винетуа

Амајлије

На територији Сједињених Америчких Држава живи данас око 450.000 црвенокожаца.

Мали број њих има добре материјалне прилике, док већина тавори у сиромаштву и најпримитивнијим условима.

Пре 350 година бели човек је почео да се насељава на северноамеричком континенту Црвени становници су бранили своју земљу, али су доживели тешке дане: белци су их сматрали као дивљаке које треба уништити или бар десетковати. Освајачима је помагала њихова надмоћност и са барутом уједињена „паклена вода“ — ракија. За кратко време успели су да велики број црвенокожаца пошаљу у „вечна ловишта“, а остатак су потисли у резервате. Понека племена су се обогатила кад су на њиховој територији пронађени извори нафте или скупоцени минерали. Међутим, таквих је само мали број, а већина „Винетуових наследника“ живи у приличном сиромаштву.

☆

И данас још има Индијанаца на југозападу САД који се као за време Винетуа држе старих обичаја и старинског одевања. Иако су прешли у хришћанство они још верују у бога Маниту, кога понекад покушавају да умилостиве разним играма. Оне који одбијају да обуку одело белих људи из дана у дан је све мање, јер цивилизација гута постепено стару романтику.

☆

У њихов „вигвам“ је већ ушао модерни фрижидер, јер ни Индијанци не одбијају угодности нашег времена.

☆

Разне амајлије и накит, којима придају нарочито чаробну моћ, Индијанци продају странцима који долазе у њихове крајеве као туристи.

☆

Капа од перја је један од реквизита старог доба. Некад је служила као украс „плесачу орлова“, а данас је само мамац за радознале странце.

☆

„Игра жита“, спада у најважније индијанске церемоније. Одмах после сетве приређује се „игра зеленог жита“, док „игра зрелих зрна“ изражава захвалност за добру жетву. Према потреби приређује се и „игра сунца“ или „игра кише“.

Реквизит

Фрижидер

ПТИЦЕ-ПЕВАЧИЦЕ И ПОЛАРНО ЛЕТО

У Абискоу, шведској природњачкој истраживачкој станици која се налази северно од поларног круга, извршен је за време поларног лета читав низ најразличитијих испитивања птица-певачица. Том приликом је утврђено да су птице и за време поларног лета, када се не смркава потпуно, подложне такозваном дневном ритму. Почев од седам часова поподне птице мање лете и певају, да би после поноћи њихова активност поново почела да расте. Поноћно сунце, например, не смета поларним ластама да од 21 час па до 2 после поноћи „спавају“ као да је мркла ноћ.

Ситно али ЗАНИМЉИВО

Совјети су поставили аутоматске отпремне станице на леденим сантама које лутају. Тако, тридесетак станица редовно одашиљу метеоролошке извештаје из најудаљенијих области леденог океана.

*

Криза коју преживљава индустрија у Холивуду приморала је чак и продуценте да траже „допунске изворе прихода“ и тако су неке филмске компаније почеле са истраживањем петролејских извора.

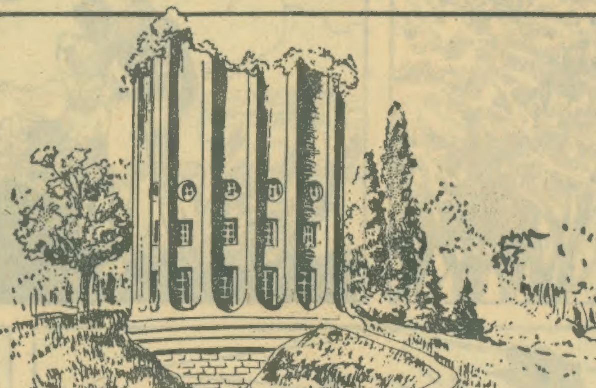
*

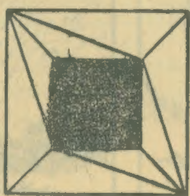
Последњи британски новитет који се односи на заштиту животиња јесте — камп за летовање мачака. На улазним вратима крупним словима пише: „Пси се не примају“.

Ripley Веровали или не!

ОГРОМАН ДОРСКИ СТУБ
У ШУМИ РЕЦ, У БЛИЗИНИ ПАРИЗА, КОЈИ ЈЕ КАО ЛАЖНУ РУШЕВИНУ САГРАДИО НЕКИ МОНВИЛ УСТВАРИ ЈЕ УДОБНА КУЋА ЗА СТАНОВАЊЕ

АНДРЈУ ПИТКЕРН
ИЗ ПИТКЕРНА, У ШКОТСКОЈ, ПОГИНУО ЈЕ У БИЦИ КОД ФЛОДЕНА ЗАЈЕДНО СА 7 СВОЈИХ СИНОВА (9 СЕПТ 1513)

2-7

НАЈЛОН, ВОСАК И УМЕТНИЧКЕ СЛИКЕ

У хемиској лабораторији лондонске Националне галерије за очување сликарских радова старих уметника употребљавају се данас најлон, восак и смола дрвета. Покушаји да се старе слике „пренесу" на нову основу од дрвета, платна или метала, познати су још одавно, али сви ти материјали подложни су квару: дрво и платно труле, а метале разједа корозија. Најлонска основа практично је вечита, а уз то је лака и јевтина. Восак и смола показали су се као изврсни „материјали за везивање".

Од једног леденог брега неколико река

На Антарктику се образују џиновски ледени брегови

од којих многи, према последњим мерењима, достижу у дужину 180 километара. Ови гиганти од леда дижу се изнад воде по 40 метара, а испод површине мора „одлазе" у дубину и по 300 метара. Занимљиво је да у сваком таквом леденом брегу „залиха воде" одговара вишегодишњој количини воде у тако великој реци као што је, например, Волга.

ЈЕДНА ЈАБУКА — ЧИТАВ ВОЋЊАК

Необичан јабучњак открила је недавно једна узбекистанска експедиција у горама Тјан-Шана. Пажњу научника је привукло нарочито то што су на свим стаблима плодови били велики и исте боје. После детаљног испитивања утврђено је да су свих 600 стабала у јабучњаку израсли из једног јаког, разгранатог корена.

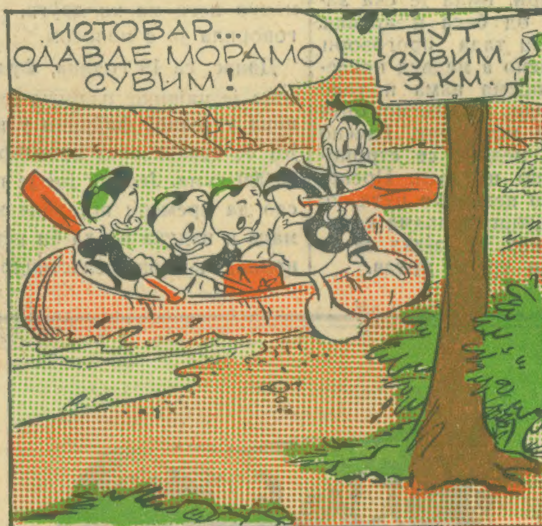

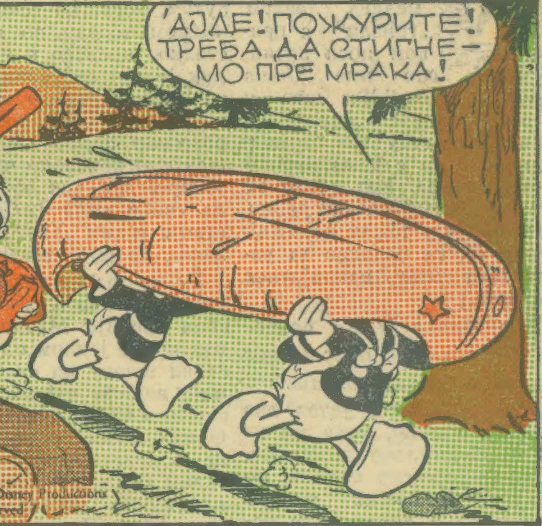

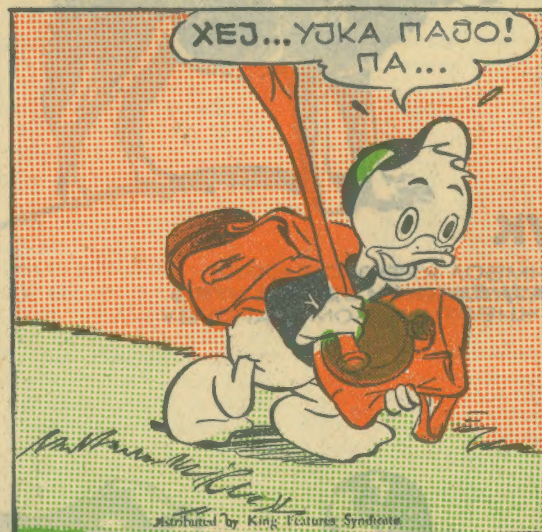

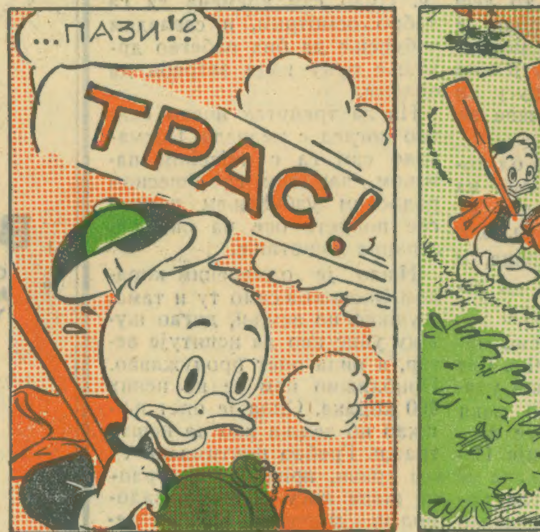

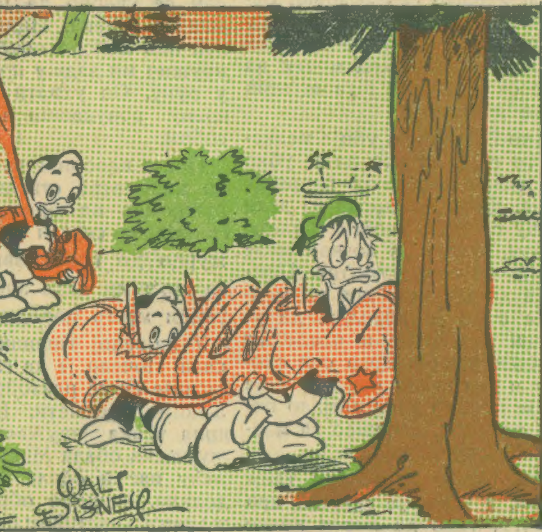

ИНСПИРАЦИЈА НА ТРГУ

Берлинске продавачице воћа и поврћа биле су некад познате по свом лако запаљивом темпераменту и оштрим језицима. Те њихове особине нарочито су долазиле до изражаја на пијаци Денхоф за време великих пијачних дана који су се стотинама година одржавали једном седмично. Једног јутра ту се одиграо необичан догађај.

Тек што су продавачице поставиле своје тезге и на њих изнеле робу, појавио се један добро одевен човек и својим штапом са сребрном дршком изненада је почео да преврће корпе, котарице, столове. Читаве пирамиде поморанџи, купуса, краставаца, келерабе полетеле су на земљу на бескрајно запрепашћење продавачица које је иначе тешко збунити.

Још пре него што су схватиле шта се збива, човек је наставио своје дело уништавања окомивши се тада на велике заштитне сунцобране. То као да је дозвало свести продавачице. Уз цику и дреку, каква се у том граду никад није чула, бациле су се оне на очигледно полуделог човека да га казне због уништавања њихове имовине.

Призор је био драматичан и живописан. Продавачице са шареним повезачама на глави и у блузама најдречавијих боја, вичући на сав глас, гурале су се да би га свака дочепала у своје снажне руке.

Кад се, најзад, појавио дежурни полицајац да преступника ишчупа из руку осветитељки, био је више него зачуђен кад је овај, иако сав изубијан и поцепаног одела, смешећи се изјавио.

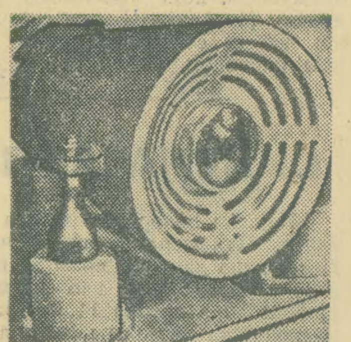
— Платићу, разумљиво, учињену штету.

Женама, које су се на реч „платити" сместа примириле, рекао је:

— Било је изврсно, моје даме. Веома сам задовољан вама. Дозволите да вам се претставим. Ја сам Ото Николај, композитор опере „Веселе жене виндзорске". Ви сте ми дале тражени мотив, јер ми је за моју нову оперу био потребан хор фурија.

ЖУРИМ СЕ: Скрени устрану!

Седећи за воланом у добро затвореној шоферској кабини теретног аутомобила који иде великом брзином, тешко је чути сигнал кола која вас сустижу. Али, довољно је учврстити испод каросерије теретног аутомобила, поред задње светиљке, специјални пријемни апарат (слика 1) повезан с предајником (слика 2) који се налази у шоферској кабини, да — аутомобил добија „уво". Још пре него што се растојање између два аутомобила смањи на четрдесет метара, возач предњих кола чује звучни сигнал из апарата у својој кабини на коме у исто време почиње да се пали и гаси црвено „око" које га упозорава: „Журим се! Скрени устрану!"

Овакав систем звучне сигнализације предложили су совјетски проналазачи Ге, Клоков, Волков и Хританков.

СУСРЕТ СА ГРИЗЛИЈЕМ

Северноамерички медвед звани „гризли“ с правом носи латинско име Ursus horribilis што у преводу значи „страшни“. Раније, кад се у лов на медведе ишло са слабим пушкама-набијачама, ако ловац не би медведа смртоносно ранио, доспевао је у тежак положај: гризли би га нападао за узврат због тако непријатног поздрава.

Из дневника једног познатог ловца дајемо опис таквог опасног лова на гризлија.

„Могло је бити једва два часа по поноћи, када ме из сна пробуди лако дрмусање. То се индијански младић, по имену „Златна куна“ нагнуо нада мном и додиром за раме понављао реч „Бабаш! Бабаш!“, што на индијанском значи „медвед“. Није требало да много напрежем мозак да бих се досетио шта младић хоће да каже.

Ако Индијанац убије медведа то се цени као да је убио или скалпирао неког непријатеља. Да не би морао да дели славу с неким својим саплеменииком, момак је позвао мене да му правим друштво. Прилика да пођем у лов на медведа била је довољна да уклони код мене и последње трагове умора. Брзо сам скочио и дограбио оружје, које ми је ионако увек стајало поред постеље, и пошао за младим Индијанцем.

Напољу је дувао јак, свеж ветар, а било је мрачно као у рогу, тако да нисам видео ни три корака пред собом. Ипак, око ми се убрзо свикло на помрчину тако да сам разабрао црни лик Индијанца, који ми је давао руком знак да идем за њим.

Пут је вијугао падином брежуљака, који оивичавају долину Мисурија. Њихов горњи део се сливао са широком равницом, обраслом густом травом. Сву пажњу, међутим, посветио сам непроходном терену по коме сам стално посртао и клизао се, док је мој сапутник као сенка одмицао преда мном. Пошто нам је мрак онемогућио разговор помоћу знакова, ишли смо неколико часова као утваре, све док није почело да свиће када је Индијанац стао и тихим „Хау“ дао ми на знање да смо стигли на циљ.

Ту су расли ниски, ретки храстићи, као и обично на ивици прерије. Млади Индијанац приђе једном од њих, наслони пушку на стабло и, на моје највеће чуђење, попе се вешто као веверица на дрво. Одмах затим нешто тешко паде са дрвета. Сагао сам се да видим безличну масу која је непомично лежала пред мојим ногама. Али пре него што сам се уверио да је то леш младог јелена, Индијанац је већ био поново поред мене и пружио ми задњу ногу јелена у руку. Он ухвати другу и крену повукавши и мене за собом.

После напорног пута од пола километра стигли смо на пушкомет од брежуљка. Ту Индијанац спусти јелена, оде журно до прве узвишице, и са врха ми даде знак да заузмем место поред њега.

У највећој тишини смо чекали. Почело је да свиће. Све јасније су се разабирали удаљенији предмети. Као нека црна трака пружала се пошумљена обала Мисурија. Између нас и обале лежала је долина, оскудно обрасла кржљавим храстићима. Разазнао сам и место где смо оставили јелена, на неких 150 корака пред нама. Постао ми је јасан план који је Индијанац, с довитљивошћу својственом овом ловачком народу, био направио.

Мора да је већ дуже времена пратио кретање медведа, док није установио којим се правцем, увек у ране јутарње сате, враћа у густо пошумљену клисуру, подаље од реке. Помоћу лешине јелена, кога је претходног дана убио и сакрио на дрвету, Индијанац је намеравао да задржи медведа таман толико колико је потребно да га са сигурношћу гађа.

Да је све ово добро израчунао имао сам прилике да се убрзо уверим. Јер, још нису ишчезле последње сенке у долини, а Индијанац ми показа прстом на ивицу шуме, где се у сенци прокрадала силуета медведа. Сасвим безбрижно он се очигледно упутио ка својој пећини идући према нама.

У тренутку кад сам га приметио био је отприлике један километар далеко од нас. Црни шумски медвед према овом гризлију изгледао је као дете. Имао сам времена да га добро осмотрим, и савладам узбуђење да бих избегао дрхтање руку када затреба да опалим.

Ни за тренутак нисам скидао поглед с медведа. Посматрао сам га с највећом пажњом, чак сам са извесним радосним узбуђењем пратио све покрете ове на око незграпне животиње.

Ишао је одмереним кораком. Застао би само ту и тамо, њушкао по земљи, дигао њушку увис као да испитује ветар, а онда опет продужавао. Приближио нам се на неких 400 корака. Онда је опет њушкао по земљи као да нешто тражи. Гребао ноктима по сувој трави, приносио незграпне шапе носу и, очито задовољан мирисом, сео на земљу. Затим се изврнуо на леђа и стао да се ваља с највећим уживањем.

Своју чупаву бунду отресао је од земље и кренуо даље. Убрзо се опет зауставио, остао неколико минута непомичан, као да о нечему размишља, а онда сео на стражње ноге а предњим почео да се чеше прво с једне па с друге стране. Неколико пута је превукао шапом преко очију затим почео да посматра дугачке нокте и лизнуо дланове меснатих шапа. Неко време је пажљиво ослушкивао. Задњом шапом је још почешао рамена и врат и тиме, изгледа, завршио своју јутарњу тоалету. Усправио се као човек, погледао на све стране, и спустивши се на све четири, као да је задоцнио па жели да надокнади изгубљено време, закаскао ситним корацима. Тако је доспео до убијеног јелена.

Али тада као да га је ухватио изненадни страх. Усправио се на задње ноге, и затим одмах сагнуо па клатећи главом лево-десно посматрао пажљиво, наћулених ушију, предмет који је изазвао његову радозналост. Најзад је пришао ближе стрвини. Добро је омирисао с једне стране и окренуо је на другу као да жели боље да је испита. Притом се показао у свој својој величини и ширини.

Индијанац ме сасвим лагано муну у ребра и шапну да пуцам у главу а он ће гађати у груди. Готово у исти мах плануше два хица. Медвед паде, али се у исти мах, брекћући и цичећи, усправи на задње ноге.

Кад је Индијанац видео да је разјарени гризли спреман за борбу, он ме повуче да легнем јер сам се био усправио. Али било је прекасно. Звер ме је већ опазила и, дахћући, отворених раља, јурнула на нас. Међутим, посрнула је и пала на земљу, јер јој је била сломљена предња нога. Не обазирући се више на медведа, потрчах за Индијанцем, који ми је показивао оближњи храст. Како сам се успео на дрво, још ни данас не знам, али свакако да сам у том тренутку располагао необичном вештином пењања. За неколико тренутака већ сам седео на једној грани као на коњу и покушавао да напуним пушку.

Морам признати да нисам веровао да ће нас медвед напасти. Изгледало ми је то, према свему што сам досад знао о њему невероватно. Али се он шепајући на три ноге појави на врху брежуљка, на педесетак корака пред нама. Иако сам се осећао прилично сигуран на дрвету, јер сам знао да се гризли не пентра по дрвећу, морам признати да сам задрхтао јер дотад нисам видео ни веће ни страшније звери. Била је сва запенушена од беса и крвава.

Индијанац тада проговори нешто гласно а медвед погледа горе према нама и тако откри груди. Опалисмо опет обојица у исти мах. Гласно јекнувши, медвед се стропошта смртно погођен. Преврнуо се још неколико пута, копајући снажним шапама корење и ледину, и најзад се испружи по трави мртав.

СИНЕМАСКОП-ПОЗОРИШТЕ

Највећа позоришна зграда на свету налази се у Салцбургу. Намењена је познатом Салцбуршком фестивалу. Позоришна дворана може да прими близу 2.500 гледалаца, а бина је изграђена као синемаскоп биоскопска платна: широка 30 а висока 14 метара. Према потреби ова синемаскоп-бина се може прилагодити нормалној величини. Да би се осигурала потребна акустика у зидовима је уграђено 200 звучника који не појачавају гласове и звукове већ само обезбеђују њихов нормални тон у овако великом простору.

ДАНСКИ ПИСАЦ ГОДИНЕ

Удружење данских издавача прогласило је за „данског писца године“ 46-годишњег књижевника Вили Аугуст Линемана. Поред осталог он је написао књиге „Смрт мора да има разлог“ и „Књига скривеног лица“.

Као мала правила је мехуре од гуме

Френсина Тајгер, још као мала правила је мехуре од гуме са изванредном спретношћу. У 13 години постала је у томе правакиња једне четврти у Бруклину.

— Могу да надувам већи мехур него ма ко други, — говорила је с поносом.

Данас, са 19 година, Франсина је највише плаћена радница у једној фабрици у којој се сваког сата производи 50.000 гума. Једини јој је посао да премери поједине комаде и надува их да би установила њихову еластичност.

На овим сликама види се метаморфоза једне гуме у устима веште раднице.

ВУК

СИМБОЛ КРВОЛОЧНОСТИ
НАЈНЕЖНИЈИ ЈЕ РОДИТЕЉ
У ЖИВОТИЊСКОМ ЦАРСТВУ

ЦРВЕНОГЛАВА ДИВЉА ПАТКА

КАД ЈЕ РАЊЕНА, ЗАГЊУРИ СЕ У ВОДУ, УХВАТИ КЉУНОМ КАКАВ КОРЕН И РАДИЈЕ СЕ УДАВИ НО ДА БУДЕ УЛОВЉЕНА

БОРБА С КРАВАМА

ОПАСНИЈА ЈЕ ОД БОРБЕ С БИКОВИМА! ЗА МАЈКЕ БИКОВА КОЈИ ЋЕ СЕ БОРИТИ У ШПАНСКИМ АРЕНАМА БИРАЈУ СЕ САМО ОНЕ КРАВЕ КОЈЕ СВОЈУ ХРАБРОСТ ДОКАЖУ У НЕКОЛИКО ПО ЧОВЕКА ВЕОМА ОПАСНИХ БОРБИ!

ЈУРИШ НА ХИМАЛАЈЕ као никад досад...

НА ДОМАКУ ПОСЛЕДЊЕГ Н ЕОСВОЈИВОГ ХИМАЛАЈСКОГ ЦИНА

Јунаци поларних и хималајских експедиција остварили су многе најлепше подвиге иако на ивици духовних и физичких снага, готово у стању делиријума и опседнути халуцинацијама. Нове генерације најбољих алпиниста, поларних и прашумских истраживача, примењују за савлађивање крајње исцрпености и истрошености организма нове методе за јачање воље и истрајности. Многи примери показују да су се они научили да у тренуцима када их смрт већ граби у своје наручје, из себе ишчупају још коју искру снаге да би омогућили најлепше победе. Тако су искусни Кинези задивили свет освајањем Евереста са теже, северне стране, а пре неколико дана пали су Анапурна II и Даулагири.

Нове хималајске победе су већ почеле. Одважни алпинисти разних народа пошли су ове године као никад досад у јуриш на још неосвојене хималајске врхове. А када пред крај лета над врховима „крова света" заурлају монсунски ветрови, књига Хималаја ће бити затворена. Заставице на његовим врховима означиће да је човек дефинитивно победио азиског горостаса и да је неминовно закорачио у још једну неприступачну област тајни и маштања доскора резервисану само за мистериозна бића, јетије и богове планина.

Кинези су први задивили свет када су се њихови млади и непознати алпинисти пре неколико недеља испели тежим, северним гребеном на Монт Еверест. На поласку су изјавили да ће стићи тамо или се неће вратити живи. Таква воља и одлучност морали су да победе. Швајцарци који су освојили највиши од још несавладаних хималајских врхова Даулагири (8.222 метра) тек су предахнули од напора. Седам експедиција које су раније предводили Швајцарци, Немци, Французи, Аустријанци и Италијани вратиле су се одатле побеђене и осакаћене.

Швајцарцима је ове године помогао авион „Јети" који им је у току целе експедиције био десна рука. Први пут је он даноноћно учествовао у оваквом подухвату. Захваљујући њему Швајцарци су полазну базу поставили на 5.100 метара уместо на 4.700 метара као што је досад било. Болесни чланови експедиције и они који се нису могли привићи на висину, враћани су авионом у базу на 3.000 метара да би поново њиме били транспортовани на преко 5.100 метара. Шеф експедиције Макс Ајзелин који има 28 година, обећао је да ће још једанпут покушати да ухвати легендарног хималајског снежног човека док његови другови буду пузали уз неприступачни врх Даулагирија.

Изванредан тренинг Швајцараца, чланова ове експедиције, учинио је да ниједанпут, чак ни на висини од 8.000 метара, нико није употребио маску за кисеоник! У експедицији је учествовало 13 Европљана и свега шест шерпаса а на врх Даулагирија новим североисточним путем су се испели Форер, Динер, Шелберт и Аустријанац Димбергер.

Другу велику победу над Хималајима постигла је пре неколико дана једна англо-непалска експедиција која се попела на врх Анапурну II, трећи по висини још неосвојени врх Хималаја. Најзад, једна комбинована европска експедиција покушаће да се ове године попне на легендарни Годвин Остин врх висок 8.620 метара у масиву Каракорум.

Савремени алпинисти, поларни и тропски истраживачи, постижу своје сјајне победе само зато што су много спремнији и пожртвованији него њихови претходници. За време тренинга они намерно изазивају стање крајње исцрпености и физичке истрошености када само воља може да савлада страховите кризе. Људи се обично тада предају. Досад су оне биле узрок неуспеха многих експедиција које су се налазиле готово на домак циља.

Таква надљудска воља помогла је прошле зиме траперима са Аљаске Тед Девису и његовом сину Џимију да изгубљени у снежној пустињи крајњег севера издрже још 30 дана хода без хране, на хладноћи од 30 степени испод нуле, шибани снежним олујама и изложени нападима гладних курјака. Такође је помогла и младим совјетским морнарима када су у гуменом чамцу којим се није могло управљати, 49 дана остали без хране на Тихом Океану. Спасла је и британског авијатичара Томаса Лија који је после принудног спуштања у малајској џунгли још 12 дана ходајући са угануто ногом, савладао успут многе опасности и — стигао до првог прихватилишта. Упитан како је нашао снаге у свом исцрпеном телу, он је, као и трапери са Аљаске одговорио:

— Да не бих цркао.

Можда је још достојнији дивљења подвиг америчког морнара Чарлса Бертона који је прошле године са палубе једног брода пао у море и 22 часа се борио у таласима ледене воде препуне морских паса. Спасен и прихваћен у једној болници он је изјавио:

— Непрестано сам понављао: не смем умрети.

И Вилфрид Нојс, учесник једне британске експедиције на Еверест сведочи о огромном значају воље за живот у најкритичнијим тренуцима када и тело и дух изнуреног човека малакшу.

У току последњег рата многи британски војници које су Јапанци заробили у Малаји умрли су само због тога што су гладни, болесни, лишени многих ситних животних радости изгубили вољу за живот. Насупрот њима, многи пострадали за време последњег земљотреса у Агадиру, поломљених удова и отворених рана из којих је лопила крв, остали су и после три-четири дана под рушевинама живи само захваљујући решености да победе смрт.

Сличан је био и случај чувене Шеклтонове арктичке експедиције. Истраживач и његова два друга морали су без хране и наде на спас да ходају 16 дана кроз снежне олује. Десетог дана они су пали у неку врсту делиријума када им се почело привиђати да крај њих корача и неки „четврти човек". Чврсто су веровали да је то крај њих неко тајанствено биће и да им оно даје снаге да победе смрт.

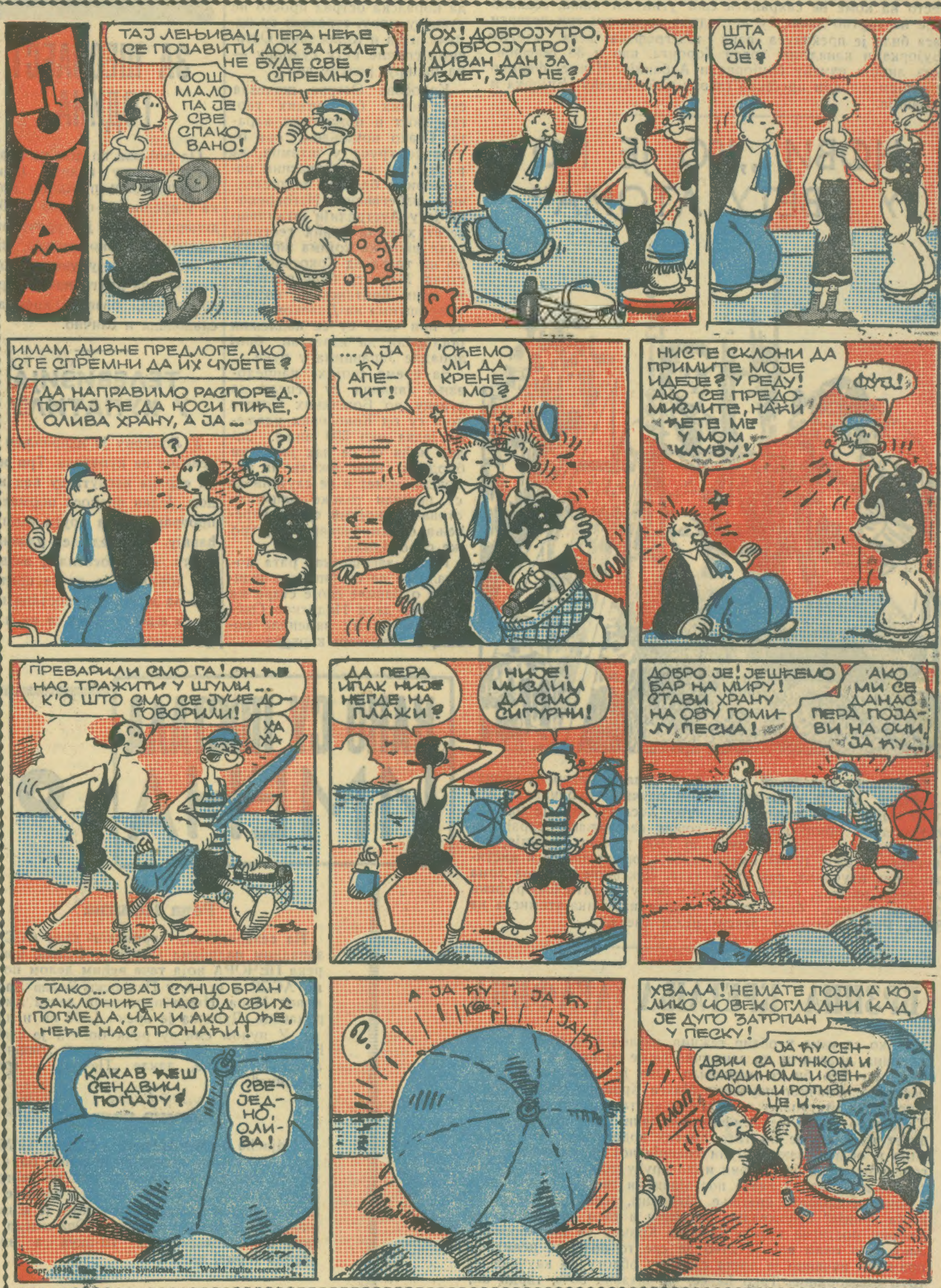
Невидљивог сапутника имао је и чувени алпинист и победник Евереста Френк Смит. Његово привиђење је било тако јако да је томе непостојећем бићу у више махова нудио колаче и шећер. Сличну моралну снагу да надвлада исцрпеност улило је „друго невидљиво биће" и чувеном немачком алпинисти Херману Булу када се потпуно сам пео на хималајски врх Намба Парбат. Удвостручавање личности осетио је на висини од 7.000 метара и сам Нојс. Поред њега је корачао „неко" ко га је храбрио и гонио да не посустане у последњим метрима пред врхом.

— За физиологе у томе нема ничег тајанственог, — каже Нојс. Невидљиви сапутник је оно друго „ја" које човеку често омогућује најлепше победе.

Да би се спортисти и истраживачи научили да извлаче из себе оне последње атоме енергије и да се отимају смрти у тренуцима када су готово у агонији, Британци су у Малаји основали „Школу џунгле". Они који је похађају намерно се доводе у критичне ситуације — када исцрпени, без хране и окружени опасностима морају да се боре за голи живот. Падобранима се бацају усред џунгле и остављају да десетинама километара ходају кроз непроходне крајеве. Да би се избегле непотребне жртве ове добровољне страдалнике прате авиони и прискачу им у помоћ тек када не дају више никакве знаке активности.

Нова планета

Астрономима у Совјетском Савезу је пошло за руком да открију нову планету: веома малу, која се налази у близини планете Плутон. Њу је још 1957 године неки студент Московског универзитета случајно открио на једној фотографији а сада је утврђено њено постојање.

„ИЗБРИСАНА“ ОСТРВА

Читаоци листова у земљама Британске Империје били су згранути кад су прочитали да је од 487 домородачких становника Кокосових Острва свега 40 њих пристало да прими аустралиско држављанство.

Кокосова Острва, 24 коралска острвцета у Индиском Океану, „краљевство“ су једног младог Шкотлањанина, Џона Клуинс-Роса. Оснивач ове „династије“ био је један шкотски поморски капетан који је на свом путовању 1825 године открио овај коралски архипелаг. Краљица Викторија подарила је закупничка права претку данашњег „господара“ за рок од 999 година.

Када су Кокосова Острва укључена у савез аустралиских држава, становницима се пружила могућност да постану аустралиски грађани. Међутим, интересовање за ову понуду било је толико мало да је рок за пријаву био продужен за још годину дана. По свему судећи, острвљанима је драже било да остану поданици „краља Џона“...

Мада се Кокосова Острва формално налазе под управом аустралиске владе живот на њима тече по старом. Становници, који углавном живе од сакупљања копре — осушених меснатих делова кокосовог ораха — одавно су се већ навикли на „џиновске сребрне птице“ авионе аустралиских и јужноафричких ваздушних линија који на својим дугим летовима слећу на ова острва.

„Краљ“ Џон живи у једној палати саграђеној од камења које је једрењаком било довезено из далеке Шкотске. Кокосова Острва била су у почетку ненастањена. Претке данашњих становника довели су преци „краља“ Џона да би радили на новим плантажама и бавили се риболовом. На острвима је постојао чудан закон: ко једном напусти краљевину не може се више у њу вратити. Јер, „краљеви“ су се бојали да би повратници из туђег света могли да пренесу болести на ова „рајска острва“. Међутим, пошто је већина становника била задовољна животом, ретко који је зажелео да напусти острва. На њима порез није био познат, а исто тако ни немаштина.

Најнеобичнија епизода у историји ове „краљевине“ догодила се за време Другог светског рата када су Кокосова Острва била „потопљена“. Ево како се то одиграло:

На острвима се налазила чворна тачка кабловске мреже која повезује Аустралију са Индијом, Источном Индијом и Кином. Ако би Јапанци заузели острво, ово огромно подручје Далеког Истока било би потпуно отсечено од осталог света. У време кад су Јапанци извршили напад на Перл Харбур, на острвима се налазила само једна мала пешадиска јединица. Пошто су се Јапанци убрзо искрцали на Филипине, о слању појачања на Кокосова Острва није се могло ни мислити.

Како се понекад догађа да коралска острва просто не стану у мору, стратези су одлучили да и Кокосовим Острвима спреме исту судбину — на папиру, разуме се.

Кокосова Острва ишчезла су с нових британских географских и поморских карата. Свако помињање ове острвске групе у штампи, на радију, па и у приватним разговорима било је најдоследније избегавано. Истовремено је у Аустралији штампано десет хиљада нових географских мапа на којима није било ни трага од Кокосових Острва. Мапе су биле разаслане свим британским војним упориштима на Далеком Истоку при чему су се надлежни постарали да известан број допадне Јапанцима у руке...

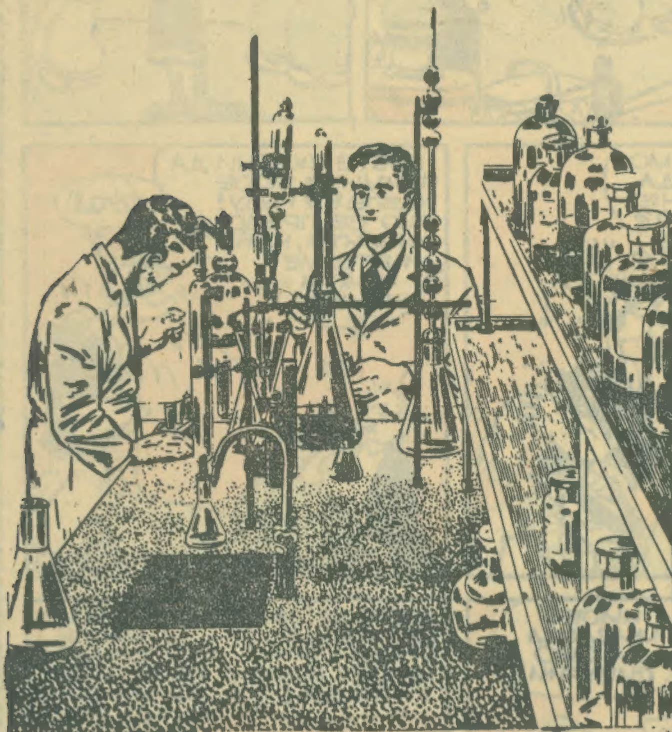
За време својих напредовања Јапанци су успели да стигну до Божићних Острва која су од Кокосових удаљена једва око 500 миља. Једне ноћи су се чак јапански бродови приближили на топовски домет и не слутећи да су прошли толико близу острва на којима су се наређења о замрачивању најстроже спроводила.

После завршетка рата дознало се да су јапанске јединице одбациле своје старе мапе овог дела Индиског Океана да би их замениле новим, заплењеним картама.

ПОГРЕБ С КРАТКИМ СПОЈЕМ

Када је један фармер чије се имање налази јужно од Кингстона, у америчкој савезној држави Њујорк, изабрао место на коме ће сахранити свог угинулог коња, свакако није ни слутио какве ће последице то имати: три четврти часа била је прекинута свака телеграфска веза између Њујорка и канадског града Торонта, као и 38 телефонских линија између Њујорка и Албанија. Наиме, фармер је својим ашовом пресекао главни кабл између Њујорка и Албанија.

НОВИ „КО ЈЕ КО У СВЕТУ АТОМА“

Лондонска издавачка кућа „Веленси прес“ објавила је ових дана друго издање међународног приручника „Ко је ко у свету атома“. Друго издање садржи 12.500 имена атомских научника, док их је у првом издању, објављеном прошле године, било свега 8.500. Редакција овог лексикона била је поверена познатом научном публицисти Артуру Хаслету, док је на његовом састављању сарађивало 1.000 разних агенција, комисија, организација и института. Лексикон има два тома и у њему су дати биографски подаци научника-атомиста из целог света.

БРЗИНА КРЕТАЊА ДЕЛФИНА

Ако се узме у обзир тежина, изглед и мишићна снага делфина, долази се до закључка да се он кроз воду креће брже но што би се очекивало. Ово је нарочито заинтересовало немачког научника Макса Крамера па је потражио узрок отступању од обичног кретања риба кроз воду. Установио је да се делфин провлачи кроз водену масу десет пута лакше но тело других водоземаца исте величине и облика захваљујући специјалној еластичности његове коже. Кад би делфин имао крућу кожу, вртлози који се образују изнад главе постајали би све већи дуж тела и тако успоравали кретање. Међутим, услед еластичности кожа „упија“ непожељна струјања и тако омогућује да делфин постигне велику брзину. Крамер се није задовољио само овим већ је хтео да све то потпуно испита и примени: начинио је доста сложену облогу од каучука за труп подморнице. Тако ће се, за читавих 50%, тврди он, постићи већа брзина бродова но до сада.

ЗА ШЕСНАЕСТ ГОДИНА

Од рођења па док не наврши шеснаесту годину једно дете потроши просечно млека у вредности од око 200.000 динара. Овде је урачунато млеко које оно попије, као и количина коју унесе у организам на други начин: преко колача, разних кремова, сладоледа и слично.

ТЕЛЕВИЗИЈА У КУПАТИЛУ

У Лондону је направљен телевизор за купатила. Три мала екрана нагнута су над кадом. Један преноси нормалан програм, а два друга омогућавају надгледање улазних врата. Ако посетилац зазвони, довољно је да се притисне на дугме и успостави веза са њим — а да се не изађе из каде.

ЗАГОНЕТКА У ЧЕТИНАРСКОЈ ШУМИ

Да ли сте запазили да у густим четинарским шумама нема црвеног, плавог или жутог цвећа. У њима ћете наћи само беле или светло-ружичасте цветове. Зашто?

У полумраку четинарских шума, под густим грањем, само је бела боја видљива из веће даљине. Инсекти, који стално траже нектар, брзо примете беле цветове и слећу на њих преносећи на тај начин поленов прах с једног цвета на други. Цветове друге боје, чак и ако их има, инсекти не примећују због чега ови остају неоплођени и таква врста цвећа брзо изумре.

ПОПЛАВА У ПУСТИЊИ

Недавно је у близини луке Еилат, у заливу Акабе у Израелу, дошло до јединствене појаве на свету. Страховита провала облака проузроковала је у том иначе пустињском и каменитом крају, и то свега за неколико минута, страховиту поплаву која је нанела огромну материјалну штету. Наиме, поплава је оштетила уређаје који везују луку Еилат са Средоземним Морем као и новосаграђени нафтовод. Огромна количина воде зауставила је сваки саобраћај, тако да су помоћу трактора и тенкова морали из блата да извлаче аутомобиле и камионе.

НЕЗАСЛУЖЕНА ТИТУЛА

Већ 30 година Енглез Вилијем Фојлс претседник је клуба риболоваца у свом родном граду Мелдону. За читаво то време он ниједан једини пут није успео да упеца чак ни најмању рибу.

КАО АЈКУЛА...

Стручњаци кажу да је од свих животиња које живе у мору у односу на своју тежину медуза (physalia physalis) или како је још зову „португалски ратни брод“, најопаснија за људе. Многи спасиоци, који су иначе храбри људи, много се више боје ове немани него ајкуле или баракуде.

На површини мора може се понекад видети како плива велики, прозирни мехур с кога висе многобројни пипци који се, кад треба да зграбе плен, истегну од 10 до 30 метара. На горњој страни мехура, који је дуг 20—30 а широк 0—10 сантиметара, протеже се читавом дужином „чешаљ“ који медузи служи као нека врста једра. Пипци медузе „наоружани“ су израштајима који жегу као коприва и који својим отровом готово за трен убију мање животиње.

КАКО СУ ПОСТАЛА ИМЕНА

Река Пећина

На североистоку европског дела СССР, а западним падинама Северног Урала, извире река ПЕЧОРА која тече већим делом по Коми АССР и утиче у Печорски Залив Баренцовог Мора. Њена пространа делта има 20 рукаваца. Дугачка је преко 1.800 км и пловна. У пуном смислу речи богата је рибом. Назив јој потиче од руске речи „пешчера“ а значи пећина, дакле „Печора — (река) „Пећина“.

Тамна вода

Највећа река у Источној Србији ТИМОК дуга 183 км са површином слива од 4.660 кв. км има старо име. Још римски географ Плиније Старији (23 — 79 год.) помиње реку Тимахус и племе Тимахи које је живело око реке и насеља Тимакум. Ова имена потичу од индоевропског тм-акуа а значи „тамна (црна) вода“.

Нови замак

Два велика града у супротним крајевима света називају се ЊУКАСЛ, што на енглеском значи „Нови замак“ (new — нови и castl — замак). Један, у Енглеској, на реци Тајн, има преко 300 хиљада становника, развијену бродоградилишну индустрију, машиноградњу и у близини руднике каменог угља, а други је на источној обали Аустралије и има око 150 хиљада становника, као и развијену бродоградњу, дрвну и прехрамбену индустрију.

САМОЗВАНИ ГЕНЕРАЛ

У нашој историји бурних и крупних догађаја, било је је и оних локалних, често везаних само за понеку личност. Један од тих ситних догађаја је и такозвана „Алавантићева буна", названа пол Радомилу Милинковићу - Алавантићу, практиканту београдске царинарнице. У позадини ове неуспеле и изоловане буне налазиле су се присталице династије Карађорђевића. Алавантићева буна је после Ивањданског атентата (1899) била нови удар режиму династије Обреновића и њиховој борби против радикала и присталица Карађорђевића. После угушења буне заведен је нови преки суд и друге строге мере. Алавантић је у генералској униформи прешао у Шабац 1902 године, а сам догађај је изгледао овако.

Било је то у време кад је мржња према династији Обреновића била на врхунцу, годину дана пред убиство Александра Обреновића. Рада Алавантић, по природи плаховит, немиран и бујан, иако с несвршеном гимназијом, написао је неколико чланака против режима због чега је био осуђен. Међутим, да би избегао казну пребегао је у Аустрију, и ту дошао на идеју да обори династију Обреновића.

Свакако да је у Србији имао људе с којима је био у договору, али је за овај његов подухват сазнала и тадашња српска полиција. На два три месеца пре ове афере, добио је већ о свему овоме извештај и министар полиције Никола Стефановић преко управника београдске полиције Ристе Бадемлића. Кажу да је о свему полицију обавестио лично Радин стриц, Арса Алавантић.

Полиција није предузимала никакве мере, вероватно због тога да би владајући кругови могли све то да искористе против својих и краљевих политичких противника, а можда и због тога што свему овоме у први мах није ни придаван неки озбиљнији значај.

Рада Алавантић је набавио у Бечу нову униформу српског генерала и штампао на хиљаде прогласа у којима се објављује српском народу збацивање династије Обреновића. Било је ту проклamација за војску, за грађане, сељаке и раднике. Кад је све то спремио, обрео се једног пролећног вечера у Сремској Митровици. Ту је нашао два поуздана веслача: Штрка и Спевака. Обучен у нову генералску униформу, наоружан само сабљом и половним револвером марке „Булдог", ушао је са својим веслачима у чамац и прешао на србијанску обалу код Чевртије.

Непримећен од финансиских стражара, изишао је на обалу са своја два пратиоца. Затим се појавио у караули. Стражари, изненађени појавом једног генерала ноћу, послушно му се покорише јер повероваше да је династија Обреновића заиста збачена с престола. Алавантић им је том приликом прочитао и свој проглас, наредивши да пођу с њим у Шабац, где ће се извршити смењивање власти. Сви седоше у чамац и кренуше низ Саву. Кад су дошли до друге карауле, на обали код села Дреновца, било му је много лакше да придобије и ове стражаре. Тако је сада Алавантић већ имао пратњу из две карауле.

На шабачком пристаништу изишао је на обалу и сасвим брзо придобио финансиске и полициске страже на ђумруку. Најстарији наредник је постројио целокупну ову војску испред самозваног генерала, и Алавантић им је прочитао своју прокламацију. У парадном маршу, допратили су га сви у Шабац, где су грађани спавали мирним сном.

Алавантић, са водом финансиских стражара, са наредницима, поднаредницима и капларима, неколико жандарма са шабачког ђумрука и два веслача, најпре дође у општинску судницу. Ту нареди да се искупе из вароши сви ватрогасци, полицајци и служитељи. И кад се пред њим нађе око осамдесет људи, он им такође прочита прокламацију, коју, на његов позив, сви пропратише узвиком: „Доле Обреновићи!"

Са овом својом четом „генерал" пређе у среско начелство како би и жандармерију ставио под своју команду. У дворишту се постројила чета тек пробуђених жандарма, судских и полициских апсанџија. У тренутку када је наредник предао „генералу" кључеве од апсане и Алавантић се спремао да им прочита прокламацију, — дотрча са револвером у руци командир жандармерије, капетан Таса, и одмах испали неколико метака.

Од првог метка, добијеног у груди, Алавантић паде. А постројена чета разбежа се на све стране. Вероватно да се неко од општинских служитеља неопажено одвојио из ове гомиле да би о свему овоме обавестио жандармериског капетана. За овај свој подвиг капетан је већ пре зоре био унапређен у мајорски чин, а затим је добио и „Таковски крст".

Тек кад је свануло, Шапчани су сазнали шта се те ноћи збивало у њиховом граду. Настадоше хапшења. Сви финанси, ватрогасци са десетаром, оба веслача Штрк и Спевак и још неки грађани беху ухапшени. Било их је преко педесет. Једино је жандарме спасао њихов командир.

У мају је било суђење. Готово сви су добили тешке казне због „велеиздаје": вишегодишњу робију и заточење, а неки и окове, јер се целом овом случају дао политички карактер.

Само неколицина, за које се утврдило да су наглуви, били су пуштени.

ТАКО ЈЕ ПОЧЕЛО...

Дубоко у дивљим северним пределима Канаде деца иду у школе које се веома разликују од других школа на свету. До школе стижу пешице, или саоницама са псећом запрегом или каноима, а учионица им је железнички вагон специјално преуређен за ту сврху.

Вагон се у неком од малих северних села откачи од осталог дела композиције и остаје у месту пет дана. Пред одлазак учитељ зада довољно домаћих задатака да мали ђаци имају шта да раде следећих пет недеља док покретна школа, пошто обиђе друга места опет не стигне до њих.

Многе од ових школа на точковима обиђу и по више од тридесетак места годишње. За то време „школе" са становима за професоре и њихове породице пређу по више од 3200 километара.

Школске књиге у покретним библиотекама се стално обнављају тако да деца трапера, дрвосеча и самих мештана имају прилике да се упознају са многим новостима.

Организатор ових школа је био Фред Сломан. И сам још активни учитељ и пријатељ свих становника дуж северних пруга, он је пре много година решио да помогне насељеницима севера да школују своју децу. Када је у првим школским колима стао у сеоцету „138 миља" деца су опколила вагон заплашено и стидљиво. Нису имала појма о песмама и причама које већина деце, њихових вршњака, знају и воле, акамоли о чему другом.

Сломан је покушао да децу упозна прво са стварима које свакодневно срећу.

Док је једном држао час он упита децу:

— Колико врста дрвећа познајете?

Знали су, по имену, само бор и јелу пошто су њих свакодневно секли за огрев.

Показао им је онда комаде 52 врсте дрвета као и њихове слике. Ускоро није било ниједног ђака који није прокрстарио целу околину да би пронашао нека од ових дрвета и није научио много шта и о другим врстама које су расле у другим деловима света.

Уз помоћ вредних ђака зидови вагона почели су да се пуне разним картама и предметима корисним за наставу.

Одговор једног малишана на питање зашто воли да учи најбоље илуструје корисност ове школе.

— Када сам раније водио стоку на пашу било ми је више досадно него заморно иако сам сатима морао пешачити. Сада је све то друкчије. Док корачам ја се понекад загледам у облаке и како о њима сада знам много ствари они су ми врло занимљиви. Наиђем на камен или бубу, па разгледам и њих и чини ми се да сам пут прешао за трен ока.

У овим школама никад нема више од 16 ђака и понекад их је свега троје или четворо тако да учитељ може да посвети доста времена свакоме од њих.

Учитељи у овим школама не примају велике плате али имају оно што се никаквим новцем не може платити — неизмерно задовољство што су за стотине малишана отворили врата једног непознатог, узбудљивог света кога би, у овим дивљим крајевима, они можда били заувек лишени.

НАЈДУЖИ БРОД

Иако се последњих година сматра да авиони све више преузимају бродовима путнике, нарочито кад су у питању дужа путовања преко Атлантика која један авион пређе за 12 а млазњак за половину тога времена, ипак најновије статистике доказују супротно. У 1957 години од преко 2.000.000 путника који су прешли Атлантски Океан 1.037.000 њих путовало је бродовима, а 1.036.000 авионима.

Због тога се и даље граде велики прекоокеански бродови.

У француском бродоградилишту Сен Назер изграђен је брод „Франс" најдужи брод на свету. На прво путовање треба да крене за 18 месеци, док се још електрифицира, декорише и намести, мада је већ сада 800 путника резервисало места.

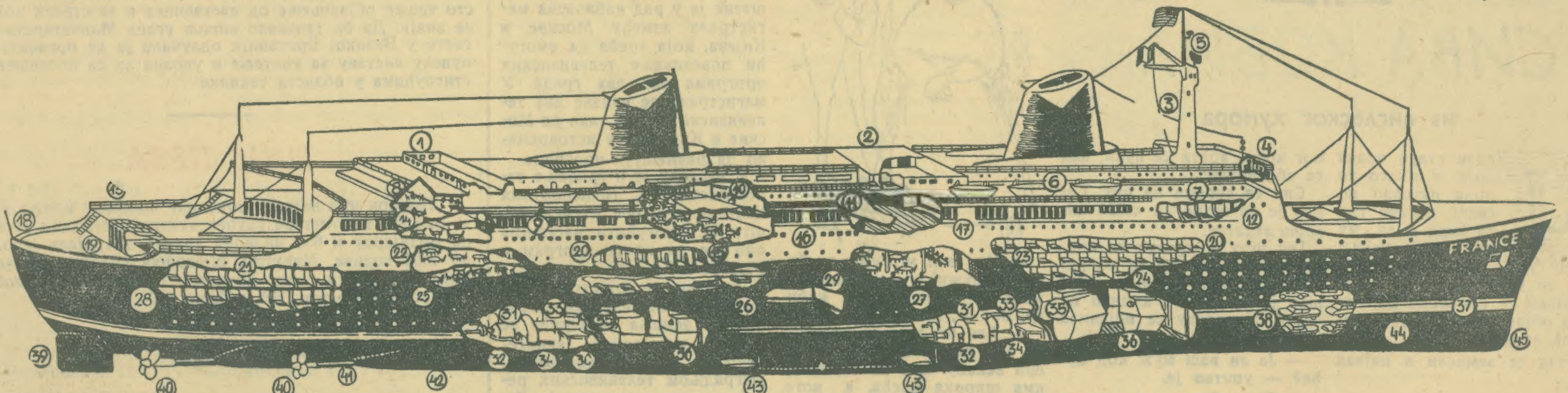
Иако је планирано да грађење почне 1950 године, оно је стварно започело тек октобра 1957 године. На послу је било ангажовано око 2000 радника.

Брод „Франс" је сличан броду „Нормандија" који је изграђен пре 25 година за прекоокеанска путовања. Разлика ипак постоји и то велика — нови брод прелазиће ту релацију за 5 дана, а може да превезе око 2.000 путника. Тежак 55.000 тона, он развија 31 чвор на сат. Дуг је 315 метара а има 950 кабина, док ће изградња стајати 36 милијарди старих франака.

Што се тиче удобности „Франс" ће је имати потпуно — то је први велики брод са два моста за шетњу, што уствари значи да се налазе два брода у једном.

Путници прве класе располагаће потпуно засебним простором од путника туристичке класе. Намештај на броду је практичан — од метала и пластичне масе, а не као на „Нормандији" од резбареног дрвета.

Брод „Франс" имаће и систем за прераду морске у пијаћу воду, док је „Нормандија" морала често да пристаје и укрцава по 4.600 тона воде. Све кабине ће имати телефон, а путници луксузних кабина и прве класе моћи ће одатле да зову или да буду звани преко радија док се брод налази на путу, а преко специјалног броја да добију информације на француском или енглеском језику. Предвиђено је и да телевизија прима емисије док се налази близу обала.

ГОРЊА ПАЛУБА: 1) ЛУНА-ПАРК; 2) ЛУКСУЗНЕ КАБИНЕ У МОЗАИКУ; 3) РАДАРСКА КАТАРКА; 4) НАВИГАТОРСКИ МОСТ; 5) РАДАРСКА АНТЕНА; — МОСТ ЗА ЧАМЦЕ: 6) ЧАМЦИ ЗА 153 ЛИЦА; 7) ОФИЦИРСКЕ КАБИНЕ; — ГОРЊИ МОСТ ЗА ШЕТЊУ: 8) САЛА ЗА ПУШЕЊЕ ПРВЕ КЛАСЕ; 9) ЗАСТАКЉЕНО ШЕТАЛИШТЕ ПРВЕ КЛАСЕ; 10) ВАЛСКА САЛА ПРВЕ КЛАСЕ; 11) НАЈЛЕПША САЛА ЗА ПРЕТСТАВЕ НА ЈЕДНОМ ПЛОВНОМ ОБЈЕКТУ, КОНСТРУИСАНА НА ДВА МОСТА ПОВЕЗАНА СА МЕЗАНИНОМ; 12) ГОРЊЕ ТУРИСТИЧКЕ КАБИНЕ; — ШЕТНИ МОСТ: 13) НЕПОКРИВЕНИ БАЗЕН ЗА КУПАЊЕ; 14) БАЛСКА САЛА ТУРИСТИЧКЕ КЛАСЕ; 15) САЛА ЗА ПУШЕЊЕ ТУРИСТИЧКЕ КЛАСЕ; 16) ЗАСТАКЉЕНО ШЕТАЛИШТЕ ТУРИСТИЧКЕ КЛАСЕ; 17) КОНЦЕРТНА САЛА; — ГОРЊИ МОСТ: 18) ЗАДЊА ПЛАЖА ТУРИСТИЧКЕ КЛАСЕ; 19) ТУРИСТИЧКИ БАЗЕН ЗА ПЛИВАЊЕ; 20) КАБИНЕ ПРВЕ КЛАСЕ; — ГЛАВНИ МОСТ: 21) КАБИНА ТУРИСТИЧКЕ КЛАСЕ; 22) ГОРЊА ТРПЕЗАРИЈА ТУРИСТИЧКЕ КЛАСЕ; 23) ЗАЈЕДНИЧКЕ КАБИНЕ; — МОСТ А: 24) КАБИНЕ ТУРИСТИЧКЕ КЛАСЕ; 25) ТРПЕЗАРИЈА ТУРИСТИЧКЕ КЛАСЕ; 26) КУХИЊЕ; 27) ТРПЕЗАРИЈА ПРВЕ КЛАСЕ; 28) КАБИНЕ ТУРИСТИЧКЕ КЛАСЕ; — МОСТ Д: 29) ВАЗЕН ПРВЕ КЛАСЕ; — ОДЕЉЕЊА ЗА МАШИНЕ: 30) МЕСТО РАЧВАЊА ЕЛИСА; 31) РЕГУЛАТОР ЗА БРЗИНУ; 32) ТУРБИНА НР; 33) ТУРБИНА МР; 34) ГЛАВНИ КОНДЕНЗАТОР; 35) КАЗАН ЗА ПРЕЧИШЋАВАЊЕ МОРСКЕ ВОДЕ; — ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЗАГРЕВАЊЕ: 36) КОТЛОВИ; 37) ЛИНИЈА ГАЗА; 38) ГАРАЖА; 39) КРМА; 40) ЕЛИСА; 41) ДРЖАЧ ЕЛИСЕ; 42) КРИЛНИ ПРЕНОСНИК; 43) СТАБИЛИЗАТОР ПРОТИВ ЉУЉАЊА; 44) ВОК; 45) КЉУН БРОДА

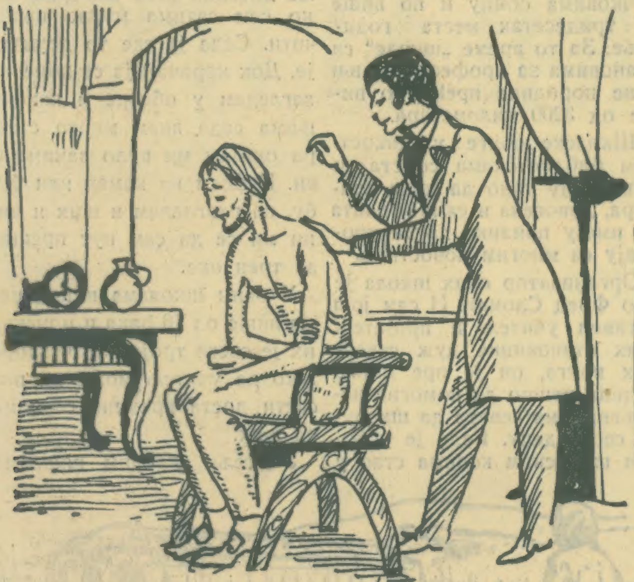
МЕДИЦИНА КРОЗ ВЕКОВЕ

1761 — година

две велике књиге

У првој половини 18 века лекари су покушавали да изграде на чињеницама засноване системе и да медицину ставе у службу побољшања друштвеног положаја занемарених и запостављених сталежа, занимања или одређених група људи. Али и поред тога, успеси на чисто научном пољу били су прилично оскудни. А онда су се у једној, у историји медицине незаборавној години — 1761 — појавиле две књиге које су „духом запажања" подмладиле „медицинску науку".

Ђовани Батиста Моргањи имао је близу 80 година кад је објавио своје велико дело

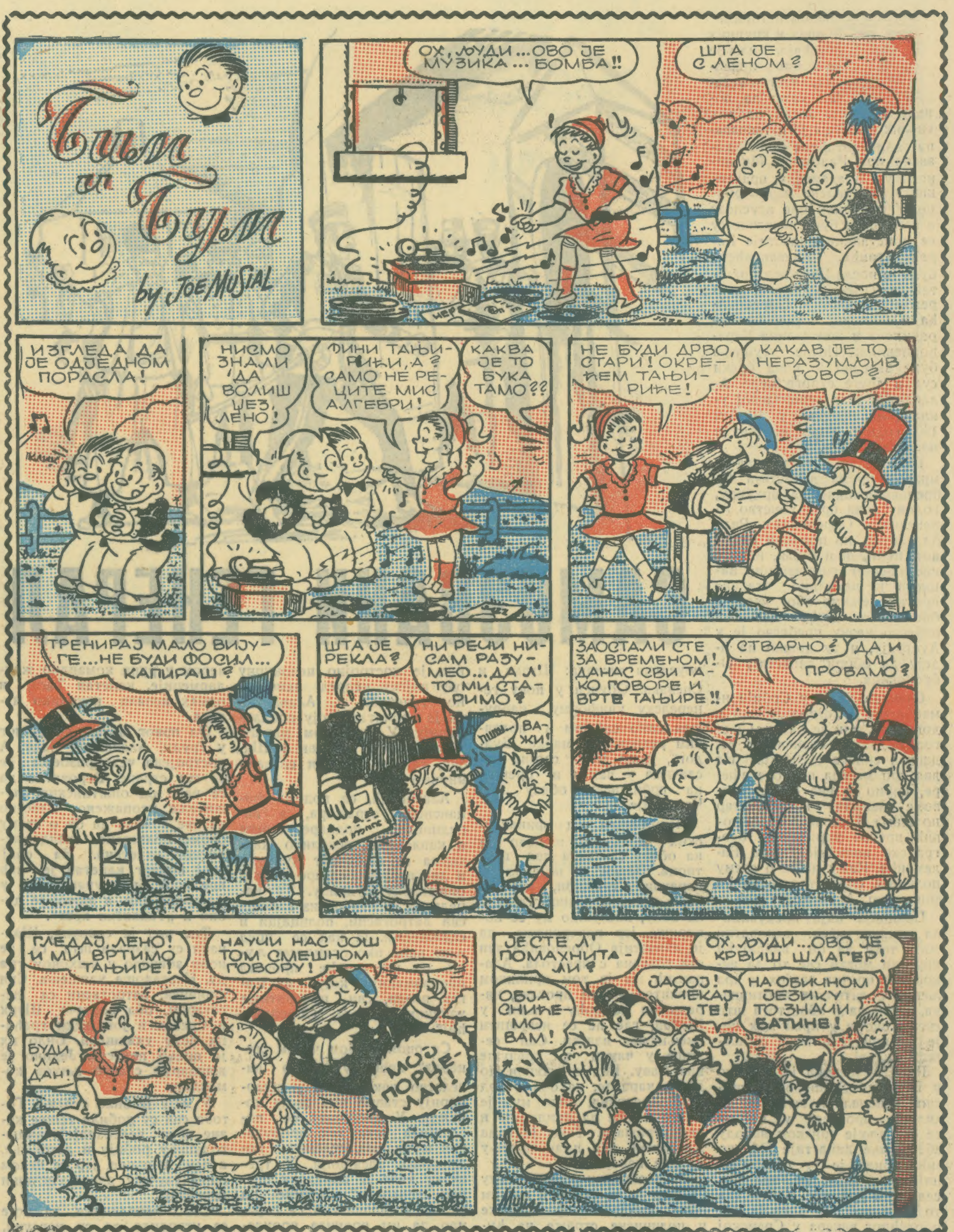
у два тома „О седишту и узроцима болести". Већ сам наслов веома је значајан. Моргањи је прогласио поједине органе за седишта болести, а затим је убедљивим доказима промене у раду органа довео у везу с патолошким променама на том органу.

Пре него што је Моргањи објавио своје дело, које му је донело незваничну титулу „његово анатомско величанство", лекари су, кад би приметили неправилне откуцаје срца код својих пацијената сву своју пажњу усретсређивали искључиво на ту појаву. Нису се никад упуштали у тражење стварног узрока болести. Моргањи је извео праву револуцију у овом површном начину прилажења болести: сецирањем преминулих доказивао је да су промене у анатомији срца биле узрок болесниковим патњама. На сличан начин он је открио да парализа код болесника може да се јавља као последица можданих крварења или какве друге озледе на мозгу. Тако је Моргањи поставио темеље патолошке анатомије, медицинске гране која је до свог пуног значаја дошла тек у 19 веку.

Леополда Ауенбругера сматрале су његове колеге из Шпанске болнице у Бечу за мало настраног човека. Вртели су главама кад су га гледали како куцка по грудном кошу пацијента са оболелим плућима. Да један лекар 1754 године може на тај начин да употребљава своју руку у медицинском послу није изгледало само чудно, већ је и показивало да њему недостаје осећање достојанства. Руке могу да употребљавају само радници и занатлије, а не лекари који су умни радници.

Једног дана Ауенбругер, тада млад лекар, сетио се начина на који је његов отац, крчмар из Граца, проверавао колико у бурадима има вина: куцкао би по њима и по звуку одређивао да ли је буре пуно, празно или допола пуно. Млади лекар је пробао очев метод и открио да се куцањем по грудном кошу болесника може утврдити да у плућима има течности; звук који је тада добијао био је сасвим другачији од звука којим одзвањају плућа здравог човека. Пуних седам година проверавао је Ауенбругер своје „откриће" не марећи за поруге својих „учених колега". Године 1761, када се у корисност перкусије више није могло сумњати, објавио је свој мали али веома значајан спис „Нов проналазак за откривање куцањем скривених болести у грудима".

Али, његови савременици и даље су с презиром слегали раменима називајући његов метод „будаласто куцкање". Значај Ауенбругеровог открића признат је тек 1808 године кад је његов спис био преведен с латинског. Проналазач перкусије био је тада уврштен у ред бесмртника медицине.

СИВА КОБИЛА

из енглеског хумора

Један стари човек који је много година путовао по свету позове свога сина и да му пар коња, кола и корпу јаја. Син није знао шта то треба да значи и са чуђењем је очекивао да му отац објасни какав му то задатак задаје.

Отац се замисли и најзад рече:

— Слушај, сине. Хтео бих да добро упознаш свет. Зато пођи на пут овим колима. Заустави се у свакој кући на коју успут наиђеш. Убедиш ли се да је у кући глава породице муж поклони му једног од ових коња. Установиш ли, пак, да жена господари мужу даруј јој јаје. Поклониш ли само једног коња, врати се кући, али са оба никако.

Син се спреми на пут. Горео је од жеље да часно изврши задатак.

Тек што је кренуо са очевог имања опазио је покрај пута скромну кућицу. Изашао је из кола и куцнуо на врата. На прагу се појавила жена:

— Је ли ваш муж код куће? — упитао је.

— Није. Отишао је на ливаду да коси сено, али ако желите могу га зовнути!

Ускоро стиже муж. Дланом обриса ознојено чело. Младић је испричао супрузима какав му је задатак поставио отац.

— Радим увек то што Џон жели — рече жена док је вртела прстом крај кецеље. Он је мој господар и старешина. Је ли да је то истина, Џоне?

— Потпуна истина — потврдио је Џон.

— У том случају, — рече младић — дужан сам да вам дам коња. Кога ћете изабрати?

— Мислим — дочека Џон — да узмемо зекана.

— Кад већ можемо да бирамо, мужићу, — умеша се жена — узмимо сиву кобилу, она је, неоспорно, лепша.

— Али не, шта то причаш! — зачуди се Џон. Остајем при зекану. Зар не видиш да има широка плећа, а ноге, само погледај, какве су му. Тако је диван, снажан. Биће од њега одличан коњ за вучу.

— Ја тако не мислим — одговори жена. Сасвим сам сигурна да је сива кобила лепша. Никада се нећу смирити ако не узмеш њу. Сигурно је боља, бар се мени свиђа.

— Па, кад тако мислиш, жено, — сагласи се на крају Џон — кад си тако већ одлучила, нека буде. Узећемо сиву кобилу.

— Хвала вам пријатељи, — рече младић, — дозволите ми да вам поклоним само једно јаје из ове котарице, — и са осмехом пружи жени јаје.

Кући се вратио у колима која су вукла два коња, али је котарица била потпуно празна.

КАБЛОВСКА МАГИСТРАЛА

У Совјетском Савезу пуштена је у рад кабловска магистрала између Москве и Кијева, која треба да омогући повезивање телевизиских програма ова два града. У магистрали се налазе два телевизиска канала тако да Москва и Кијев могу истовремено да размењују програме.

У изгледу је и грађење телевизиских и транспортних центара дуж ове магистрале, што ће омогућити насељима око ње да прате програм и Москве и Кијева.

Повезивање совјетске телевизије са телевизијама пограничних земаља оствариће се преко такозваног кенигсбершког телевизиског моста. Изградњом телевизиских релејних станица на линији Лењинград — Источни Берлин биће обезбеђено повезивање програма Совјетског Савеза и Источне Немачке, односно Совјетског Савеза и Пољске преко балтичких република. Релејне станице треба да буду завршене ове године тако да ће се већ следеће размењивати програми.

НЕПРИЈАТНА УСПОМЕНА

Пре двадесет година, у близини норвешке обале, била је потопљена немачка оклопњача „Блихер" која је у тренутку потапања носила 2.000 тона течног горива. Изгледа да је током протеклих година рђа разјела труп лађе и сада је из дубина гориво почело да избија на површину и да плави купалишта, тако да је Норвежанима онемогућено да уживају чак и оно мало топлих дана северног лета.

ПОМОЋ НАСТАВНИЦИМА

Техничко образовање деце је последњих година напредовало толико да наставници имају муке са ученицима. Деца сама конструишу телескопе, ракете, бродове, па често траже објашњења од наставника и за ствари који они не знају. Да би сачувало њихов углед Министарство просвете у Великој Британији одлучило је да организује допунску наставу за учитеље и упозна их са последњим достигнућима у области технике.

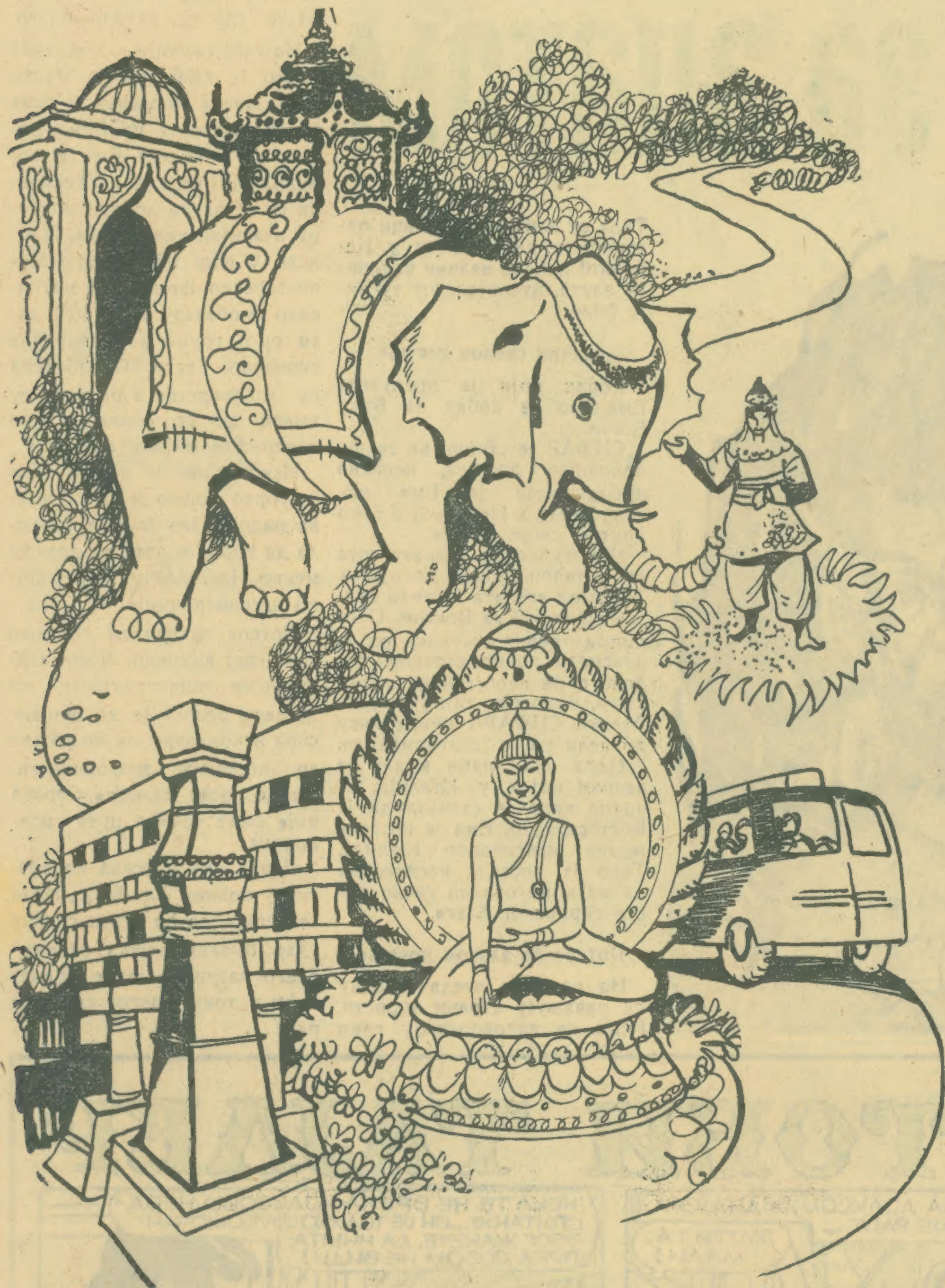
НИЈЕ ПРВА

Њујорк има највећу подземну превозну мрежу у свету — око 440 километара укупне дужине. Изградња је коштала милијарду и 650 милиона долара, а трајала је од 1900 до 1904 године. Међутим, њујоршка подземна железница није била прва у свету. Лондон је своју пустио у саобраћај 1863 године, Бостон 1895, а Париз 1900 године.

ПУТОВАЊЕ МИРИСА

Крајем децембра прошле године становници Уајтхевена, на северозападној обале Енглеске, осетили су продоран мирис цвећа. Тог зимског дана мирисом цветова одисало је и море.

Вест о овој необичној појави веома је обрадовала америчке океанологе. Наиме, то је означавало срећан завршетак путовања девет хиљада тона мириса излитих прошлог лета у воде Атлантика, и то крај обала Флориде. Необични експеримент потврдио је предвиђану брзину и правац кретања од огранака топле Голфске струје.

ЈЕДНА ДОЛИНА — ЈЕДНА ДРЖАВА

Државица Сват састоји се од једне једине речне долине у подножју Западних Хималаја. У ту уску долину доспева се из долине Инда, преко превоја Малаканд којим су прешле армије Александра Великог када су упале у Индију.

Ко дође са Блиског Истока или из Азије изненађен је бујним зеленилом долине Сват. Али не само она, већ и многобројни брегови свуда унаоколо, зелени су до самих својих зупчастих врхова. Читава долина засађена је кукурузом, шећерном репом и пиринчем.

Малаканд превој је као огромна тераса, оивичена високим бреговима. Аутомобилски друм вијуга и пење се по уским окукама, а дубоко доле провлачи се канал, којим се доводи вода неопходна за гајење шећерне трске. Утврђења, односно праве карауле, налазе се крај друма са обе стране. На њима се весело лепршају заставе државице Сват, упозоравајући на тај начин путнике, да ниједна од њих није без посаде.

Државица и долина добиле су своје име по релативно широкој реци Сват којом се непрекидно сплавовима преноси дрво. Села и варошице кроз које се пролази веома су пријатни и чисти. Асфалтираним друмом јуре непрестано камиони и аутобуси, на којима су у свим могућним бојама насликане животиње, најчешће лав.

У Саиду Шарифу, престоници државе, пада нарочито у очи између многих других вишеспратних зграда модерни „Сват-хотел". На самом улазу у њега виси табла са натписом: „Дошло ми је до ушију да се у неке хотелске собе смештају по шест и више особа. Убудуће, једну собу могу користити највише четворо, и то двоје одраслих и двоје деце. Владар Јахан Зеб". На другој страни улаза опет једна табла: „Држава Сват; површина 4.000 квадратних миља; 552.000 становника; садашњи владар: генералмајор Мијангул Абдул Хак Јахан Зеб; оснивач државе Сват: Мијангул Гулшахзада Абдул Вадуд".

Сват није једина државица северно од Пакистана. Северније од ње налази се Чипрал, државица која се граничи с Народном Републиком Кином и Совјетским Савезом. Западно од Свата лежи државица Дир.

Сват је основао отац данашњег владара, Абдул Вадуд, потомак чувеног будистичког свештеника и мистика. Абдул Вадуд је ујединио сва племена настањена у долини и 1917 године основао државу. Он је још жив, али се пре више година одрекао престола у корист свог сина, да би се посветио размишљањима о животу. Стари Абдул Вадуд говори само „пушту" — језик своје земље, а и дан-данас је неписмен.

Међутим, садашњи владар Свата, човек је савремен и напредан о чему сведочи пре свега изглед главног града Саиду Шарифа. Са обе стране врло чисте главне улице уздижу се велике, модерне зграде: централна болница, школа „Јахан Зеб" (велелепна троспратница усред неговане врта), Лицеј за девојке (од кога се иза високог жутог зида виде само кровови неколико зграда), Председништво владе, читав низ лепих модерних једноспратница испред којих су добро одржавани зелени травњаци; затим још једна болница, станови за учитеље и техничаре. Зграде у којима станује садашњи владар ,његов отац и други његов син налазе се на једном пропланку, неколико стотина метара удаљене од главне улице.

Државица Сват се подигла и модернизовала сопственим средствима: изграђени су путеви, болнице, школе и станови за службенике. Један археолог који је међу првим туристима дошао у ту земљу пре 20 година, прича да није било ниједне куће од камена односно цигле. Чак је и данашњи владар рођен у једној колиби. Земља је цветала под будистичким утицајем отприлике 700 година пре наше ере и 500 година доцније. Затим је пропала. Опустошили су је освајачи и елементарне катастрофе.

Опис ходочасника Хенан Фсанга је најопширнији којим се данас располаже о државици. Дошао је у Сват у VII веку када је ту било 1 400 манастира, али већ у време његовог боравка многи од њих су порушени и напуштени. Учени Кинез примећује да су се становници Долине бавили магијом. За калуђере у манастирима каже да су, додуше, учени, али да ништа не разумеју од оног што читају из својих књига. Долина је била богата разним плодовима. Ту расте шећерна трска, а у брдима има гвоздене и златне руде.

Ходочасницима који су долазили из пустињских крајева Централне Азије мора да је ова висораван изгледала као рај на земљи. Природно је што су тамо тражили и прве трагове живота Буде, ради чега су и напустили своју домовину и кроз пустиње Средње Азије дошли у Индију.

Интересовали су се за краља Утарасена о коме предање каже да је после Будине смрти натоварио ковчег са реликвијама на леђа једног слона и дошао у долину Сват. Пошто је своју мисију извршио слон је пао мртав. Данас на томе месту показују камен који личи на слона у лежећем положају.

Око ковчега с реликвијама — каже предање — саграђена је прва „ступа" у земљи. Најчудније у тим старим причама, које данас проналазе научници по старим кинеским и тибетанским рукописима, свакако је то што оне садрже толико истине. Изгледа да је будизам у долини Сват имао тако пресудан утицај да је постао вера која је имала снаге да продре преко граница Индије у Азију.

Једна италијанска археолошка експедиција ради сада на томе да прошлост будизма извуче из романтичне магле на јасну светлост историје. У том циљу Италијани већ четири пуне године врше ископавања у долини Сват. Пронашли су град Удеграм и тврђавицу који се налази јужно од Саиду Шарифа. Александар Велики је опседао и најзад освојио Удеграм, који је доцније, изгледа, био средиште локалних кнежева и властодржаца. Двадесет минута северно од Саиду Шарифа у близини варошице Мингора откопана је једна статуа окружена светим подручјем и манастиром у близини. Те ископине треба да открију уметничку и духовну историју будизма у долини Сват.

Сви најновији налази чувају се у баракама иза кућа у којима станује италијанска експедиција, и где је привремено смештен и музеј. Али непрестана ископавања износе на видело све нове и нове кипове или њихове остатке. Два пакистанска рестауратора стружу с бескрајним стрпљењем и великом пажњом сталактите са једне Будине слике. Рестаураторски и конзерваторски радови обављају се о трошку пакистанске владе.

На стотинама статуа и рељефа ране будистичке уметности на западном подручју Хималаја јасно се види грчки утицај.

Не треба заборавити да воде Свата извиру са Хималаја. Зато на неким Будиним скулптурама он има косе очи. Ту су и свеци са дугим брадама, какве и данас носе у Авганистану. Појави се и понеки рељеф на коме правилне и строге црте лица подсећају на персиску уметност. Има Будиних скулптура у седећем ставу, које спадају у позну уметност Средње Азије и Кине, а и чисто оријенталних гротеска, демона и богова.

Што дуже човек посматра ова прастара уметничка дела, постаје му очигледнији грчки утицај, који не само да провејава кроз све што је ту приказано, него сачињава основни елемент на коме су остварена сва та дела.

ТРАГАЊЕ ЗА „СУПЕР-МЕДВЕДОМ"

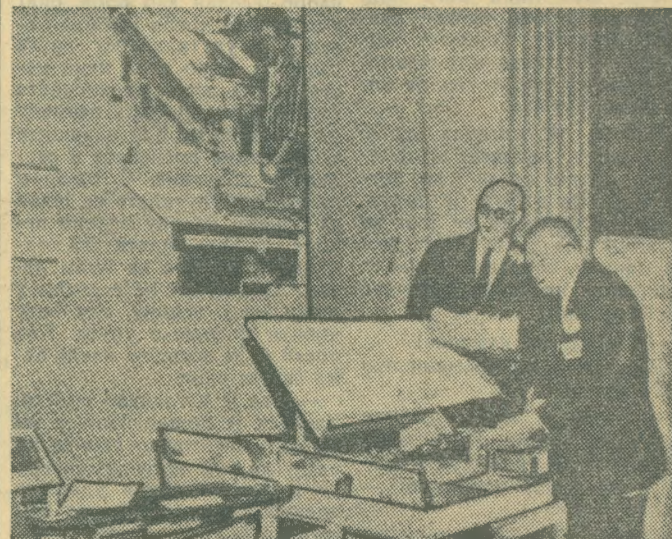
Амерички зоолози дали су се у праву потеру за нарочитом врстом „супер-медведа" за кога се веровало да је изумро још крајем прошлог столећа. Међутим, недавно су у „Долини чуда", на једном од најнеприступачнијих места у Северној Америци, нашли неколико примерака ових медведа који су тешки скоро пола тоне и дугачки 3,5 метра. Супер-медведе поново су „открили" у лето 1958 године, кад је 58-годишња Индијанка Бела Твин тешкокалибарском пушком убила једну од ових животиња. Научници верују да су ови огромни медведи потомци дивљих гризлија, највећих и најкрволочнијих човекових непријатеља, који су некад живели у преријама на западу Америке. Рачуна се да у „Долини чуда" има још око 400 супер-медведа.

АУТОМАТСКО КОНТРОЛИСАЊЕ БРЗИНЕ

За време такмичења смучара на води и возач моторног чамца који вуче смучара има тешкоће — да одржава исту брзину. Правила дозвољавају промену брзине за само једну миљу на сат што је врло тешко да се утврди. Сада се то лако може постићи помоћу уређаја који аутоматски ограничава брзину. Кривудава цев, повезана електричним уређајем са мотором у којој се мери отпор воде, управља брзином чамца.

СОРТИРА ПИСМА И ПОНИШТАВА МАРКЕ

На поштама у САД су уведене нове направе које поред сортирања писама могу да пониште 500 марака у минуту. Машина са електронским уређајима одвоји дуге од кратких коверата, поништи марку и спакује писма у свежањ.

НАЈВЕЋИ ПРОЈЕКТОР

Скајектор је машина која увећава слику 72 милиона пута и пројектује је на облацима или планини удаљеним 7,5 км.Налик на велики топ скајектор се обично налази на задњем делу камиона. Његова јачина од 92 милиона свећа одговара снази 70 циновских рефлектора. Послужиће у рекламне сврхе.

КОГА НАПАДАЈУ

Према последњим статистичким подацима добијеним из Галуповог института пси првенствено уједају поштаре, разносаче новина и ветеринаре. Затим углавном млађе људе и то више мушкарце но жене. Око 75% уједених су млађи од 20 година.

Потера за златом

Четвртог маја 1944 године, један СС-официр пошто је закопао резерве злата Народне банке Италије у начињеним удубљењима у планини, ликвидирао је све сведоке осим једног. Десет година доцније једини преживели, Вили Вогт, мистериозно је нестао. Данас, уз подршку италијанских власти, потера за златом, кога је било 80 тона, у пуном је јеку.

Колона блиндираних аутомобила пуна СС-оваца напустила је Рим четвртог маја 1944 године у сами сумрак и кренула према северу. Док је конвој путовао фламанским друмом, у топлој светлој ноћи чула се удаљена грмљавина топова која је говорила да се на десетак километара од Рима води оштра артиљериска борба између америчких и немачких трупа.

Петнаест камиона покривених цирадама вукло се друмом. Пре но што су стигли до Каштел Нуово ди Порта, официр који је командовао конвојем зауставио га је. Ту је чекала друга екипа. Смењени су не само пратиоци него чак и шофери. Том приликом неко од нових је запитао:

— Шта има у камионима?

— Не знам, — одговори други. По подне су нас сакупили у дворишту једне касарне у Риму где смо већ затекли пуне камионе спремне за покрет. Наредили су нам да ни по коју цену не скидамо цираде и не завирујемо.

Војник Вили Вогт, Баварац, стар 38 година, скривен под цирадом камиона с још једним другом чуо је овај разговор. Нико од пратилаца није знао да се у сваком камиону налазе крај сандука пуних златних полуга по два човека из специјалне секције немачке армије.

Оно што Вили Вогт није знао, то је био правац кретања конвоја. Тридесет војника у унутрашњости камиона били су упозорени на апсолутно ћутање.

Колона је кренула даље. Пет, десет, двадесет километара. Затим се поново зауставила. Вили Вогт је провирио. Налазили су се још на фламанском друму. Наједном се зачуло наређење које се односило на људе скривене под цирадом:

— Напустите камионе!

Војници су се окупили око СС-капетана.

— Познато ми је да сви знате да возите. Нека један од вас буде предводник. Пођите за мојим камионом — рекао је он.

Колона је ускоро напустила фламански друм и прешла десно на колски пут. Вили Вогт тек је тада почео да се оријентише. Пред њим се у тами оцртало брдо Сората. Није му било први пут да ту долази. Знао је да је тамо већ неколико месеци у дубоким ходницима смештен главни штаб немачког маршала Кеселринга, заповедника свих немачких трупа у Италији.

Камиони с колског пута прешли су на новотрасирани војни друм. Колона се опет зауставила. Избројао је 12 камиона. Било је једанаест часова увече.

Вогт прича

— Све је почело ујутру трећег маја. Припадао сам специјалној секцији чији је задатак био да преузме драгоцености. Нисам се зачудио кад су ме одредили да предводим групу од неколико другова. Требало је да уђемо у блиндиране подруме италијанске Народне банке и одanне узмемо све резерве злата. Радили смо цело поподне и наставили сутрадан ујутру све до 4 сата поподне, када је посао био завршен.

Увече смо стигли камионима на планину. СС-капетан нам тада нареди:

— Сва роба треба да буде смештена у унутрашњост планине. Пошто вас нема довољно добићете помоћ. Нико од нових не сме да зна о чему се ради. Рекли смо им да се у сандуцима налази муниција. По двојица од вас шесторице биће око камиона да бисте показивали где сандуке треба однети. На дну ходника налази се једна пећина где ћете робу пренети.

— Целе ноћи радили смо као робови. СС-официри су

стално мотрили на нас. До 4 часа ујутру истовар је био завршен.

Тада нас капетан прикупи у пећини, и рече:

— А сада, још један мали напор. Један део робе, овај у џаковима, треба да буде однесен у унутрашњост друге галерије. Како тамо нема места за све људе, преносићете их један за другим у размаку од пет минута. Кад завршите са џаковима пренећете и сандуке с полугама. С товаром на леђима упутићете се један за другим ка дну велике пећине где ћете видети два ходника. Кренућете ка оном левом. Тим путем ћете стићи у једну малу пећину, где ћете добити последње упуте. Кад посао буде завршен изићи ћемо сви заједно.

— Све је изгледало просто. Капетан је пошао први, а ми за њим. Зауставио сам се на улазу да бих попушио цигарету и кад се група удаљила кренуо сам и ја. Дивио сам се како је све ово добро смишљено. Нико убудуће неће моћи тачно да зна где је благо скривено. Али се забринух без неког видног разлога.

— Сустигох једног друга који је ишао сам. Како сам био последњи, одлучих да се одморим пет минута и затим кренух узаним пролазом. После неколико корака чуо сам јасно митраљески рафал. Окамених се од ужаса. Тад ми је све постало јасно. На излазу из ходника стајао је капетан који је наше другове једног за другим ликвидирао да би остао једини чувар ове тајне.

Размак од пет минута омогућавао му је да изврши ово недело а да се не чује детонација. Обузет страхом направио сам брзо полукруг и побегао.

80 тона злата

Та трагична ноћ остала је у сећању Вили Вогта као најстрашнија успомена.

По завршетку рата када је отишао тамо утврдио је да су Немци при повлачењу дигли у ваздух ходнике и да је порушен најважнији део пећине.

Пролазиле су године. По мишљењу једне Вогтове познанице, Еме, којој је поверио тајну, ситуација за трагање је 1952 године била сазрела. У друштву с једном утицајном личношћу она је отишла у италијанску Народну банку и све им објаснила.

Требало је установити шта је од свега истина. Истрагом је утврђено да је маја 1944 године нестало 80 тона злата италијанске Народне банке. По завршетку рата, верујући да је злато пребачено у Немачку, италијанска влада је од Немаца тражила повраћај. Тада су Англоамериканци одговорили да иако су у Немачкој нађене велике количине злата, италијанског ту није било.

Једини сведок нестаје

Корак који је предузела Ема био је кобан за Вили Вогта.

СИФАР је ступио на сцену, пронашао досијеа, испитао писма која је Ема писала Вогту у Немачкој и тамо упутио своје агенте.

Немогућно је сазнати шта се уствари после догодило. Један од агената је имао кратак разговор са Вогтом. Приликом трећег састанка он је изненада добио страшне болове и на необјашњив начин умро, односећи тајну у гроб. Агенти СИФАРА никад нису дознали ко га је ликвидирао.

Цела ова драма имала је велики одјек у Италији. У време када је сазнала да је Вогт страдао, Ема је постала жртва изненадног слепила. Тако је постала неспособна да ма коме означи тачно место скривеног блага.

Потера за златом почиње

На планину отада почињу да наваљују страни туристи. Неки се задовољавају само посматрањем, а други траже место где се налази благо.

Најузбудљивији подухват почео је 1956 године. Један италијански посланик и нека висока личност из Рима дошли су у посету Еми и понудили јој сарадњу. Убеђивали су је да ће добити потпору италијанских власти. И заиста, у јулу 1957 године Министарство финансија потписало је обавезу да ће 10% дати оној групи која пронађе скривено благо. Обезбеђена су и средства а радови су имали да се обављају под контролом војних власти.

Ископавање је почело, али је убрзо дошло и до обуставе радова, јер је Ема тврдила да треба копати на другом месту. Настављено је неколико месеци доцније.

Потера за златом достиже сада свој врхунац. Један италијански индустријалац из Милана решио је да финансира ископавање да би дошао до несталих драгоцености. Никад досад планина Сората није била толико пута прекопана.

Данас она потсећа на трагичну пећину Али-Бабе. Ипак се верује да ће један срећан удар будака најзад открити благо затрпано једне мрачне ноћи у току Другог светског рата...

Walt Disney's ТОБИ ТАЈЛЕР

ЧУВА ВИНОГРАД — РАКЕТАМА

Немац Вилхелм Кетнер чува свој виноград од чворака помоћу ракета. Кад се појави нека од ових досадних

птица које оштећују виноград он испали ракету да би је поплашио.

ПОШТАНСКО САНДУЧЕ НА ЛЕЂИМА

Вилијам Фондик из Кембрица сматра да би поштари били кориснији кад би на

леђима носили лаке поштанске сандучиће. У њих би могла да се убацују писма кад год се сретне поштар, а то значи бар двапута дневно имали би сандуче пред својом кућом.

Да ли знате?

БОЈА СА МИРИСОМ ПОМОРАНЏЕ

Једна америчка компанија покушава да уље добијено из коре лимуна и поморанџе употреби као растварач за уљане боје. Пријатни мирис поморанџе осећа се око свеже обојених ствари само док се боја не осуши.

КОТУРОВИ ОД КАУЧУКА

Када је пре педесет година Алфонс Але дошао на идеју да челику да гипкост каучука, а каучуку тврдоћу челика, сви су се смејали. Међутим, данас очврснути каучук у извесним случајевима заиста може боље да послужи него челик. Опити вршени у једној топионици магнезијума у Америци показали су да се главни котурови начињени од синтетичког каучука неопрена, троше осам пута мање од челичних. Песак који ова творница употребљава таложио се на каишевима и кварио главне котурове од челика за три месеца, док су котурови од неопрена сасвим добро издржавали и двадесет месеци.

ОД ТОПЛОТЕ — ЕЛЕКТРИЦИТЕТ НА РАКЕТИ

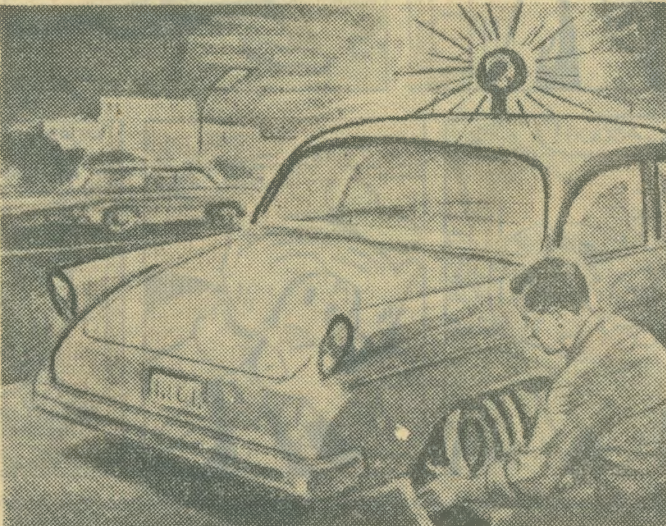
Топли млаз на излазу из ракете користиће се за директно добијање електрицитета потребног контролним уређајима ракете. За ово се користи генератор у облику цеви без покретних делова. Катоду чини унутрашњи зид цеви а аноду спољашњи. Између њих се налази узан простор испуњен паром цезијума. Кад из загрејаног унутрашњег зида „прокључају" електрони они јонизују пару цезијума и теку према спољашњем зиду. Жице спојене за електроде одводе струју у уређаје ракете.

ЗВУЧНИ ТАЛАСИ И ВЕШТАЧКА КИША

Према једној вести Московске радиостанице совјетским научницима успело је да на Кавказу изазову вештачку кишу помоћу звучних таласа. Веома јаки генератори произвели су звучне таласе усмерене према облацима у којима су изазвали нагло спајање честица влаге. Резултат је био јака и обилна киша.

ЗИД ОД ДРВЕЋА утишава буку млазњака

Приликом изградње аеродрома у Чентилију у САД остављен је појас шуме око њега. Сада је засађено још 175.000 дрвета тако да ће се он проширити око аеродрома на 350 метара. Верује се да ће на тај начин становници у близини бити поштеђени неподношљиве буке.

Рефлектор с магнетом

Ако је потребно да се ноћу зауставите са колима на отвореном друму где прети опасност од других аутомобила који пролазе, може одлично као обележје да послужи мали рефлектор са јаком магнетном основом. Возач ће га лако поставити на кров или било који челични део, чиме ће упозорити друге и себе обезбедити.

ИЗ ЕВРОПЕ ЗА АМЕРИКУ

Сједињене Државе показују све веће интересовање за европске малолитражне путничке аутомобиле. Прошле године из Европе је извезено 550.000 оваквих аутомобила, а ове ће, вероватно, и свих 700.000 економичнијих путничких кола отићи на америчко тржиште.

СТЕРИЛИЗАЦИЈА КОСТИЈУ ЗРАЧЕЊЕМ

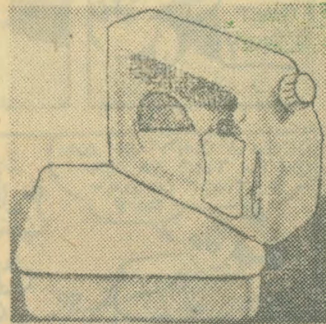
Кости умрлих људи могу се зрачењем стерилисати и такве калемити на здраве особе. После зрачења делићи костију се чувају на врло ниским температурама и кад је потребно употребљавају се да попуне шупљине створене на костима другог човека коме је извађен тумор или циста, или да замене делове кости код деце рођене са деформацијама. Зрачењем се не оштећује функција саме кости коју ће она имати и после калемљења.

ЖЕНЕ СВЕ БРОЈНИЈИ ПУШАЧИ

Из података једне анкете Уједињених нација види се да у земљама произвођачима дувана стално расте број дуванских стабљика, али такође и број жена страсних пушача као и број младића и девојака који у својим раним годинама почињу да пуше. Према овом извештају у прошлој години је произведено 2,9 милиона тона дувана, иако у ову цифру није ушла производња Кине и Совјетског Савеза.

И у аутомобилу

Кантица са водом на којој се налазе огледало, чешаљ, течни сапун и турпија за нокте направљена је специјално за аутомобиле да би се у њима могло умити. Поклопац служи као лавор.

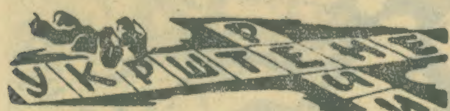

Четка на кравати

Једном чистунцу из Лондона се чини да прашина и магла стално прљају његово одело. Али он се досетио:

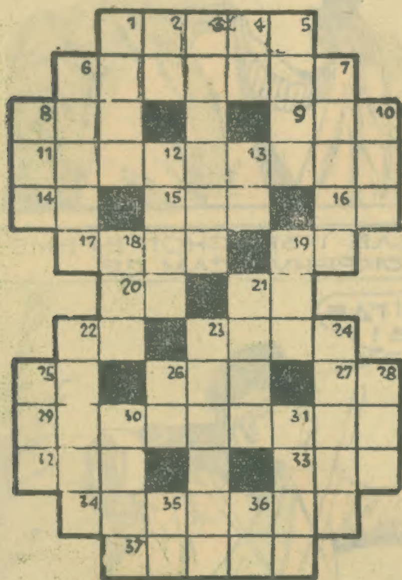

на крај своје кравате причврстио је танку најлонску четку тако да чим му затреба може лако да очетка свој сако.

Водоаравно: 1) мале густине; 6) богиња земљорадње код старих Грка; 8) папагај; 9) врста женског гласа; 11) музички инструмент; 14) хемиски знак за сребро; 15) марка аутомобила; 16) першун; 17) наш песник (Војислав); 19) мера за површину; 20) хемиски знак за алуминијум; 21) река у Сибиру; 22) хемиски знак за антимон; 23) део пушке; 25) ономатопеја лавежа; 26) похвална песма; 27) музичка нота; 29) рудник у Србији; 32) стара мера за тежину; 33) телефонски позив; 34) личност из једне Шекспирове драме; 37) борилиште.

Усправно: 1) стари шпански новац; 2) слово латинице; 3) врста птице; 4) коњ; 5) завршетак; 6) мушко име; 7) учесник сињске алке; 8) грубо сукно; 10) билијарски штап; 12) уточиште; 13) првак; 18) наша река; 19) место у Финској; 21) град у Алжиру; 22) придевска заменица; 23) прилог за место; 24) чинија; 25) прилог за место; 26) предлог; 28) орган чула вида; 30) лука у Израелу; 31) личност из Дизнијевих стрипова; 35) слово латинице; 36) река у Аустрији.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) хор; 3) Ниш; 6) бес; 7) рогач; 9(аков; 11) алга; 12) стрип; 14) Арл; 15) но; 16) даћ; 17) И(ван) М(ажуранић); 18) аргон; 20) Ена; 21) Вар; 22) кос; 23) Неј; 24) Велка; 26) ар; 27) јер; 28) аг; 29) тло; 31) леска; 33) „Аида"; 35) „Слом"; 36) Лорка; 37) уже; 38) зао; 39) Ања.

Усправно: 1) Хектор Берлиоз; 2) Осор; 3) ноа; 4) игла; 5) „Шагринска кожа"; 6) басна; 8) чалма; 10) Видор; 13) Пан; 19) лут; 20) Еол; 22) Керес; 23) Натал; 24) Бел; 25) агаме; 30) Одра; 32) Слуњ; 34) ако.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

КВАДРАТ СА ПЛОЧИЦАМА

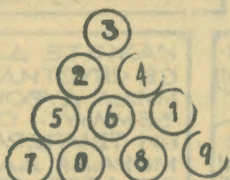
Један квадрдат је састављен од 16 неправилних плочица. У сваку треба уписати један од бројева: 2, 4, 6, 8, 12, 16, 24 и 32. Наравно биће увек по два поља са истим бројем али их сложите тако да бројеви из суседних поља увек омогућују и дељење; например: 24 у суседним пољима може да има 12, 8, 4 или 2; или крај броја 16 — 4 и 2. Напротив, погрешно би било да бројеви 12 и 8 буду у суседним пољима са бројем 16 пошто они нису дељиви. Ако је једно поље само врхом ушло у друго, онда се оно не сматра као гранично.

Опклада

У овим десет кругова треба уписати бројеве од 0 до 9 али уз следећи услов: да збир бројева у оба крака троугла који иду од осовине ка врху буде раван један другоме, а збир бројева у

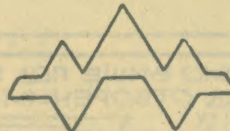

три круга испод кракова износи 14.

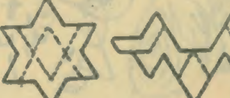
ПОДРАЖАВАЊЕ ГРМЉАВИНЕ

Узмите два краја канапа прстима и њима запушите уши. Неко нека ухвати друга два слободна краја, нека јако затегне канап и дуж њега гребе. Онај који слуша има утисак да грми.

КУЋИПЕРКА

Љиљана полаже много пажње на своје облачење а нарочито задовољство јој причињава њена китњаста капа. Али када се капа рашије и рашири по столу она има и другу особину: може се поделити на пет делова од ко-

јих је лако саставити једну шестокраку звезду.

Трка на конзервама

Од празних конзерви исте величине није тешко направити неку врсту гигаљки. Конзерве се пробуше са стране и кроз отворе се провуче комад тањег ужета, као што се види на слици. Да би стопала имала јачи ослонац, отвори конзерви окрену се, надоле, према Земљи. Сад још само: пажња... напред!

... реч „капа" означавала је некад плашт с кукуљицом; у том значењу употребљавају је наши писци из 16 и 17 века. Тек касније капом се почео називати део одеће који покрива само главу.

... у Петерсхајну, у Немачкој, налази се овај велики камен у који је урезана

1632 — година када је од куге страдало хиљаде и хиљаде становника.

... маслина највероватније, води порекло из Египта одакле је пренесена у Грчку. Римљани су је раширили по читавом Средоземљу.

... бели медвед може да пређе пливајући велике раздаљине са сталном брзином од око 5 километара на час.

... лептир „псеудолицена морсијас" збуњује непријатеља својим необичним

изгледом: добија се утисак да има две главе.

... никобарски голуб гута целе орахе, чак и оне са најтвр-

ђом љуском. Његови снажни желудачни мишићи разбијају љуску.

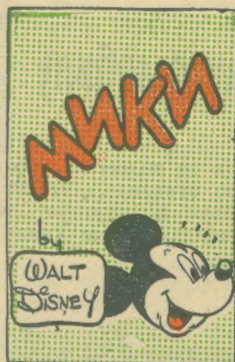
... баштенско цвеће минђушица, које има црвене срцасте цветове, пореклом је из Северне Кине и Јапана. Прва минђушица процветала је у Европи 1817 године. Њу је са острва Кушана донео Енглез Роберт Форчен.

... кутије у којима се чува сечени дуван и данас могу на Бор

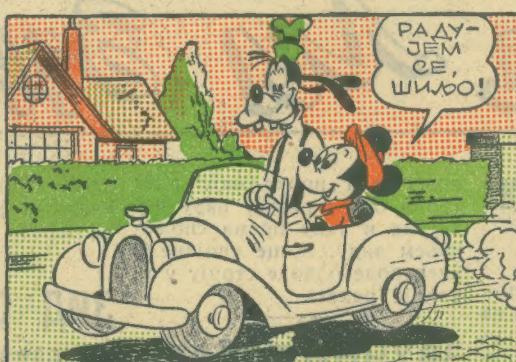

нeу да се употребе као новчана јединица.

... кашмир, фина сјајна тканина од длаке кашмирске козе која живи на падинама Хималаја, израђује се од влакана добијених чешљањем, а не шишањем руна.

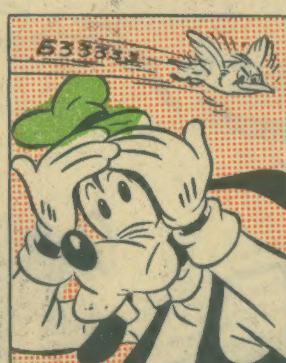

ШТА ОН ЧЕКА?

Шиља је имао један стари аутомобил, који му једног дана украду. Уз помоћ Попаја и Пере Ждере убрзо је успео да сазна ко му је украо аутомобил.

— Зашто не идеш одмах да узмеш свој аутомобил — чудио се Хорације.

— Ех, чекам да лопов најпре купи гуме, — одговорио је Шиља.

ДА ЈЕ РАЈА ЧАРОБЊАК

— Ја бих волео да сам чаробњак! — казао је једном Раја када се враћао из школе с Влајом и Гајом.

— Зашто? — чудили су се обојица.

— Кад бих био чаробњак, ја бих онда нашег учитеља претворио у канаринца а затим бих отворио прозор.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Шта је Рудока?
Ко је Фараздак?
Од чега се састоји зубна паста?
Шта значи реч пастозно?
Од чега је начињен кремен за упаљаче?

ОДГОВОР:

РУДОКА *је планина југозападно од Тетова. Највиши врх Борислајец или Бруставец има 2662 м. На планини*

се налазе глацијални трагови, међу којима су и два већа језера: Црно и Бело Језеро.

ФАРАЗДАК *(641—728) је арапски песник. Био је на гласу због својих сатира, нарочито против песника Џарира.*

ЗУБНА ПАСТА *састоји се од испране креде, магнезијум оксида, сапуна, глицерина и разних мирисљавих додатака.*

ПАСТОЗНО *(од италијанске речи pastoso што значи као тесто) је начин сликања који се састоји у слагању дебелих слојева боје ради постизања веће пластичности и светлосних ефеката.*

КРЕСИВО ЗА УПАЉАЧЕ *или „кремен" прави се од легуре разних метала. Најпознатија легура начињена је од церијума и гвожђа (Ауеров метал). Употребљавају се и легуре церијума са силицијумом и калцијумом и титана са хромом и манганом.*

ПУТОВАЊЕ У СРЕДИШТЕ ЗЕМЉЕ

ПО ЖИЛУ ВЕРНУ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика", штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Текући рачун број 101 707/1 82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.